

KPAROBU

Tire te ba m̀ Kparobu tera ta Isireliban sindun torubu Kananin tem̀n gari gerum̀ n ka girari saa ye ba sina boko swĩi.

Ben waati ye s̀w, Isireliba ba kua ye ba kĩ. Ba ku ra Gusuǹ m̀m ǹwwe. Ma u dera yiberɛba ba bu ǹni s̀wɔwa. Ben ǹni swāaru s̀w, b̀ n g̃oru g̃osia ba Gusuǹ ǹwgiru sue, u ra bu suuru kuewa kpa u bu kparo goo seeya wi u koo bu w̃ra saa yiberɛban ǹman di.

Tire ten kpunaa

1. Yosuen g̃w̃n gari, wiru 1n di sere wiru 2:10.
2. Kparo be Gusuǹ u seeya, wiru 2:11n di sere wiru 16.
3. M̃ro bisi sanñsu, wiru 17n di sere wiru 21.

Isireliba ba w̃a Kananin tem̀

¹ Yosuen g̃w̃n biru Isireliba ba Yinni Gusuǹ bikia u bu s̃ b̃wese k̃ra ye ya koo gbi yu da yu Kanani be ba tie w̃ri. ² Yera u bu wisa u ñe, Yudan b̃wese k̃ra, domi na bu tem m̃ ñmu s̃ndia.

³ Ma Yudaba ba ben maabu Sim̃ba s̃wɔwa ba ñe, i na i ka sun Kanani be ba w̃a b̃eɛn tem m̃ s̃w w̃ri su go. Yen biru kpa su maa da b̃eɛn mi.

Ma Sim̃ be, ba wura ba da. ⁴⁻⁵ Yera be kpuro ba m̃nna ba Kanani be w̃ri. Yinni Gusuǹ u maa bu Kanani be ka Feresiba ñmu s̃ndia. Ma ba bu kamia ba ben t̃mbu ñr̃bun suba w̃kuru (10.000) go B̃eɛk̃. Miya ba yande wuu gen suñ deema ba ñn w̃ri. ⁶ Yera u duka sua ma ba ñn naa gira ba m̃wa ba win ñman niki bii bakanu. ⁷ Yera B̃eɛkin

sunɔ wi, u gerua u nɛɛ, sinambu wata ka wɔkura na dera ba ben nɔman niki bii bakanu bɔɔra ka ben naasuginu. Dĩa buri yi na deri, yiya ba ra n dimɔ. Wee tɛ Gusunɔ u man ye kpuro kɔsiemɔ.

Ma ba ka nùn da Yerusalemuɔ. Miya u gu.

⁸ Yeniba kpuron biru Yudaba ba Yerusalemu wɔri ba ye kamia. Yen dɔma te, ba yen tɔmbu go ma ba wuu ge dɔɔ mɛni. ⁹ Yera ba maa da ba Kanani be ba wāa guunɔ wɔri ka be ba wāa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia gbaburɔ, ka sere be ba wāa sɔɔ duu yeru gia. ¹⁰ Ma ba maa Kanani be ba wāa Heboroniɔ wɔri ye ba ra raa soku Ariban wuu. Miya ba Sesaiba ka Akimaniba ka Talimaiba kamia. ¹¹ Heboronin di ba maa da ba Debirigibu wɔri. Saa ye sɔɔ, ba ra wuu ge sokuwa Sefɛɛn wuu. ¹² Ma Kalebu u nɛɛ, wi u kpīa u Sefɛɛn wuu ge mwa, yɛrowa u koo win bii wɔndia Akusa kɛ kurɔ. ¹³ Yera Otinieli, Kalebun wɔnɔ Kenasin bii u wuu ge kamia. Ma Kalebu u nùn win bii wɔndia wi kɛ kurɔ. ¹⁴ Sanam mɛ kurɔ wi, u dua Otinielin yɛnuɔ u kpa, yera u nùn bwisi kɛ u nɛɛ, a doo a tem bikia nɛn tondon mi. Adama kurɔ win tii u da win tundo Kalebun mi. Ye u tura mi, u sara saa win ketɛkun di. Yera Kalebu u nùn bikia u nɛɛ, mba a kī. ¹⁵ Ma u wisa u nɛɛ, a suuru koowo a man bwii kɛ. Domi bera ye a man wɛ sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia, nim sari mi.

Ma Kalebu u nùn bwii wɛ yi yi wāa guunɔ ka wɔwɔɔ.

¹⁶ Keniba be ba sāa Mɔwisin dokirin bweseru ba Yudaba swī ba doona Yerikon di sannu, mi kpakpa bɛɛ wāa. Ba da ba sina gbaburɔ Yudaban temɔ Aradin sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia.

¹⁷ Yen biru Yudaba ka ben maabu Simɛɔba ba Kanani be ba wāa Sefatio wɔri ba kpeerasia mam

mam. Wuu gera ba yĩsiru kã Həoma. Yen tubusiana bansu. ¹⁸ Yuda be, ba maa Gasa mwa ka Asikaloni ka Ekoroni, yen baayere ka yen baru kpaanu. ¹⁹ Yinni Gusunə u ka Yuda be wāa. Yera ba bera mi guunu wāa mwa ya kua begia. Adama bañ kpĩa ba tən be ba wāa nin wəwəə kamie. Domi tən be, ba tabu kēkē sisugii mə yi dumi gawe. ²⁰ Məsuma Kalebu u ka Heboroni wa nge mə Məwisi u raa gerua. Ma u Anakiban bwese keri ita gira min di. ²¹ Adama Benyaməba bañ kpĩa ba Yebusiba gire saa Yerusalemun di. Yera n dera ba ka wāa ben suunu səə sere ka gisən gisə.

²² Yinni Gusunə u wāa ka Manaseba ka Efaraimuba be ba sāa Yosefun bibun bweseru. Ma ba Beteli wərim da. ²³ Adama ba gina dera gaba da ba yen saria məera. Beteli yera, ba ra raa soku Lusi. ²⁴ Ye ba tura mi, yera ba goo wa u yariə wuu gen min di. Ma ba nən səəwa ba nəe, a sun səəsio min di ba ra ka wuu geni du, kpa su nun gea kua.

²⁵ Ma durə wi, u bu səəsi. Ye ba dua wuu ge səə, yera ba gen tambu go. Ma ba durə wi deri ka win yənugibu kpuro. ²⁶ Yen biru durə wi, u yara wuu gen min di u da Hetiban temə u wuu kpəə bana. Ma u gu yĩsiru kã Lusi. Yĩsi tera ba ka gu sokumə sere ka gisə.

²⁷ Manaseba bañ kpĩa ba Bəti Seanigibu ka Taanakigibu ka Dorigibu ka Yibileamugibu ka sere maa Megidogibu ka ben baru kpaanugibu gire. Yera n dera Kanani be, ba ka wāa Manaseban su-unu səə. ²⁸ Baa sanam mə Isireliba ba dam kua, bañ maa kpĩa ba tən be gire. Adama ba bu yoo səma koosia.

²⁹ Məya maa Efaraimuba bañ kpĩa ba Kananigii

be ba wāa Gesεεε gire. Yera n dera tən be, ba ka wāa ben suunu sō.

³⁰ Sabuloniba, be maa, bañ kpīa ba Kitironigibu ka Nahalaligibu gire. Ba dera ba wāa ka be sannu, adama ba bu yoo sōma koosia.

³¹ Aseεba bañ maa kpīa ba Akogibu ka Sidonigibu ka sere Alabugibu ka Akisibugibu ka Helubagibu ka Afikigibu ka Rehəbugibu gire. ³² Ma Aseε be, ba wāa ka be sannu.

³³ Nεfitaliba bañ maa kpīa ba Bεti Semεsigibu ka Bεti Anatigibu gire. Ba wāa ben suunu sō, adama ba bu yoo sōma koosia.

³⁴ Aməreba ba Danuba gira saa wəwan di. Ma Danu be, ba da ba wāa guunə. ³⁵ Yen sōna Aməre be, bañ doone saa Haari Herεsi ka Ayaloni ka Saabimun di. Adama yen biru Efaraimuba ka Manaseba ba bu taare ba yoo sōma koosia.

³⁶ Sō yēsən nəm dwaru gia, Aməreban tem nō ga Edəmban tem bəwa n ka da sere gunguu te ba mē Akarabimuō sō yari yeru gia. Akarabimu yen tubusiana nia.

Gusunən gərado u da

Bokimuō

2

¹ Sō teeru Yinni Gusunən gərado u seewa Giligalin di u da Bokimuō. Ma Gusunə u Isireliba sōwa saa gərado win nō sōn di u nεε, na bεε yarama Egibitin di na ka bεε na tem mε sō, mε na bεen baababa nō mweeru kua ka bōri. Na nεε, nañ nən arukawani kusiamə pai ye na ka bεε bəkuə. ² Na maa bεε sōwa na nεε, i ku ra ka tem mən tambu arukawani bəke. I ben būu sāa yenu kəsukuo.

Adama in̄ n̄n gere m̄m n̄w̄w̄e. Mban s̄na i kua
m̄e. ³Yen s̄na na b̄e s̄m̄ma ma nan̄ bu giram̄ b̄een
min di. Ba ko n w̄awa b̄een b̄okū, ba n s̄a b̄een
wer̄bu, kpa ben b̄unu nu ko b̄een yina.

⁴ Saa ye Yinni Gusunən gərado wi, u gari yi gerua u kpa, yera Isireliba kpuro ba nɔɔgiru sua ba swĩ.
⁵ Yen sōna ba yam mi soka Bokimu. Miya ba Yinni Gusunə yākunu kua.

Yosuen qəə

⁶ Sanam mɛ Yosue u wāa wāaru sɔɔ, u dera Isireli baawure u dawa u win tem mwa mɛ mu kua wigim. ⁷ Tɔn be, ba Yinni Gusunɔ sāwa Yosuen waati kpuro sɔɔ ka maa guro guro be u derin waati sɔɔ, be ba sɔm maamaakiginu kpuro wa ni Yinni Gusunɔ u Isireliba kua. ⁸ Yosue, Nunin bii, Yinni Gusunɔn sɔm kowo, u kuawa wɔɔ wunɔbu ka wɔkuru (110) ma u gu. ⁹ Ba nùn sika win temɔ Tinnati Heresiɔ, Efaraimuban bera gia Gaasin guurun sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. ¹⁰ Saa yen tɔmbu kpuro ba gu, ma be ba seewa ben ayenɔ baɲ Yinni Gusunɔn bɛɛɛ yɛ. Mɛya ba maa duari ye u raa ben baababa kua.

Isireliba ba Yinni Gusunən

sãaru deri

¹¹ Ye Isireliba ba kua, yaŋ Yinni Gusunə dore. Domi ba nūn deri ba da ba būnu sāamə ni ba ra soku Baaliba. ¹²⁻¹³ Ba Gusunə ben baababan yinni deri wi u bu yarama Egibitin di. Ma ba be ba bu sikereneŋ būu ni ba mē Baaliba ka Asitaateba sāamə ba nu wiru kpīiyammē. Yera n dera Yinni Gusunəŋ mǝru seewa. ¹⁴ Ma u bu tən diobu nǝmu beria ba bu ye ba mǝ kpuro gurari. U maa bu ben yiberē be ba bu sikerene dǝre. Baŋ maa kpīa ba ka

tii yinε. ¹⁵ Baama mi ba tabu da, Yinni Gusunε u ra dewa bu kōsa wa nge mε u raa gerua ka bōri. Ba nōni swāaru wa ta kpā. ¹⁶ Yen biruwa u bu kparobu seeya be ba koo bu faaba ko tōn diobun nōmun di. ¹⁷ Ka mε, ba ku ra kparo ben gere wure. Bañ ka Gusunε turo yōre. Būna ba ra sã. Mii mii ba swaa ye deri ye ben baababa ba raa swīi. Bañ maa Yinni Gusunεn wooda mεm nōwε. ¹⁸ Yinni Gusunε ù n bu kparo wē, u ra n wāawa ka yēro u ka bu wōra ben yibereban nōman di, kparo win waati kpuro sō. Domi u ra ben wōnwōndu wa sanam mε ba weeweenu mō, be ba bu tōya mō ba bu nōni sōmōn sō. ¹⁹ Adama kparo wi, ù n gu, ba ra maa kōsa kowa n kere ben baababa. Būna ba ra kasu bu wiru kpīiya bu sã. Ben gōru ga ra bōbiewa bu ka swaa kōsa ye swīi ka degangam.

Yinni Gusunε

u Isireliban laakari mēera

²⁰ Kpa Yinni Gusunε u ka bu mōru ko gem gem u nεε, tōn be, ba nēn wooda sankā ye na ben baababa wē. Bañ maa nēn gere mεm nōwε. ²¹ Yen sōna nañ maa bu bweseru garu girammε bwese ni Yosue u deri sō sanam mε u gu. ²² Bwese niya kon ka ben laakari mēeri, kpa n wa bà n koo lasabu ko, bu nēn swaa swīi, nge mε ben baababa ba kua.

²³ Ma Yinni Gusunε u bwese ni deri, uñ ka nin girabu sēnde.

3

¹ Yinni Gusunε u bwese ni nu tie deri Isireliban suunu sō, u n da ka ben laakari mēeri be bañ tabu koore nge ben baaba be ba Kananin tem mwa. ² U yeni kuawa be ba kun tabu koore mi bu ka tabu

gia. ³ Bwese ni u deri ben suunu sɔɔ wee, Filisitiba ka ben sinambu nɔɔbu ka Kananiba ka Sidonigibu ka sere Hefiba be ba wāa Libanin guunɔ, saa Baali Hεεmɔɔn guurun di n ka girari Lebo Hamatiɔ. ⁴ Yinni Gusunɔwa u dera ba wāa Isireliban suunu sɔɔ kpa u n da ka Isireli ben laakari mεeri. Saa ye sɔɔra u koo gia bà n koo win woodaba swīi ye u ben baababa wē saa Mɔwisin min di. ⁵ Yen sōna Isireliba ba wāa ka Kananiba ka Hεtiba ka Amɔreba ka Filisitiba ka Hefiba ka Yebusiba sannu. ⁶ Ma ba ben bii wɔndiaba sua kurɔbu. Be, ba maa bu begibu wē ba sua kurɔbu. Saa yera Isireliba ba tɔn ben būnu sāaru wɔri.

KPAROBU

Otinieli

⁷ Yeniban biru, Isireliba ba Yinni Gusunɔ duari ma ba kōsa kua ba būu ni ba mɔ Baaliba ka Asitaateba sāmɔ. ⁸ Yera Yinni Gusunɔ u ka bu mɔru kua, u bu Mesopotamin sina boko nɔmu beria, wi ba mɔ Kusani Risetaimu. Ma ba nūn sāwa wɔɔ nɔɔba ita. ⁹ Saa ye sɔɔra ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba faaba kana. Ma u ben kanaru nua u bu faaba kowo waawa, u bu wɔra sunɔ win nɔman di. Faaba kowo win yīsira Otinieli, Kenasin bii. Kenasi wi, u sāawa Kalebun wɔnɔ. ¹⁰ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔn Hunde u Otinieli wi yɔɔwa ma u kua Isireliban kparo. Yen biru u seewa u da u ka sina boko wi tabu kua. Ma Yinni Gusunɔ u nūn sunɔ wi nɔmu beria u kamia. ¹¹ Saa yera Isireliba ba maa bɔri yendu wa wɔɔ weeru. Yen biruwa Otinieli u gu.

Ehudu

¹² Otinielin biru, Isireliba ba maa kōsa kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Ma u Mɔabun sina boko

Egoloni dam wē, u nùn Isireliba nōmu beria. ¹³ Ma sina boko wi, u Amōniba mēna ka Amalekiba ba da ba Isireliba wōri, ma ba Yeriko mwa. ¹⁴ Yera Isireli be, ba Egoloni wi sāwa wōo yendu yiru sari. ¹⁵ Sanam mē sōra ba Yinni Gusunō nōogiru sue ba faaba kowo kana. Ma u bu faaba kowo wi waawa. Win yīsira Ehudu, Geran bii, Bēnyamēen bweseru sōo. Durō wi, u sāawa nōm dwaagii.

Sōo teeru Isireliba ba nùn gōra u da u Egoloni kēru wē. ¹⁶ Ma Ehudu wi, u takobi kua. Yen beri berika nōo do. Yen dēebu bu sāawa gōm soo teeru. Ma u ye doke win pōrao nōm geu gia u yaberu sebusi. ¹⁷ Ye u tura Egolonin mi, u nùn kēe te wē. N deema sunō wi, durō bemberera. ¹⁸ Yen biru Ehudu u gōsirō yēnuo, wi ka tōn be ba ka kēe te na. ¹⁹ Adama sanam mē ba tura kpee kōra yeru garun mi, Giligalin bōkuo, yera Ehudu u gōsirama u na sina boko win mi, u nùn sōowa u nēe, yinni, na gari asirigii gēe mō kon nun sō.

Ma sina boko u nēe, win sina bwāabu bu gina yario be kpuro.

²⁰ Saa ye sōo, sina boko u sō gidambisan dii woo durōrugiru garu sōo te ba kua wi turon sō. Ehudu u nùn susi u nēe, gari yi na mō yi weewa Gusunōn min di.

Ma Egoloni u seewa saa win kitarun di u yōra. ²¹ Sanam mēya Ehudu u win nōm dwaa ye dēmia u takobi ye woma saa win yēsi nōm geu gian di, u sunō wi sōka nukurō. ²² Takobi ye, ya duawa ka yen buru sannu. Ma win wasin gum mu ye nēnuo sōowō. Yera u ye derisi Egolonin nuku te sōo. ²³ Yen biru Ehudu u yara dii ten bee tia gian di ma u ten gambo kēnuo u berī. ²⁴ Ye u doona, yera sina bokon

bwāaba na ba deema dii ten gamboba ba kenua sim sim. Ma ba nēē, u ko n swaa swīibu mōwa. ²⁵ Ma ba nūn mara n ka tē. Ye ba wa un̄ kenīē, yera ben tii ba kākārō sua ba kenīa. Ma ba deema wee, ben sīna boko u kpī temō u guu. ²⁶ Saa ye sōō, Ehudu u tonda u kpee kōra yee te sara, u da Seirāō. ²⁷ Ye u tura mi, u tabu kōba so Efaraimun guunō. Ma Isireliba kpuro ba sarama ba ka nūn taa bi da, u bu swaa gbīiye. ²⁸ U bu sōōwa u nēē, i man swīiyō, domi Yinni Gusunō u sun besen yiberēba Mōabuba nōmu beria.

Ma ba nūn swīi ba da. Ba yōra Yuudenin tōbura yerō, Mōabuban tem berā gia. Bañ dere baa Mōabu ben turo u daa te tōbura. ²⁹ Yen dōma te, Mōabuban tabu durō damgibu nārōbun suba wākura (10.000) ba go. Baa ben tōn turo kun bu kisirari. ³⁰ Tōō te, Isireliba ba Mōabuba sekuru doke. Saa dōma ten diya Isireliban tem mu bōri yēndu wa sere wōō wēnē.

Sangaa

³¹ Ehudun biru Yinni Gusunō u maa Sangaa, Anatin bii gōsa u kua Isireliban kparo. Sangaa wi, Filisitiban tabu durōbu natawa u go ka ketē kpara dēka yēn nōō ga sēu mō.

Debora ka Baraki

4

¹ Ehudun gōon biru Isireliba ba kpam kua ye yañ Yinni Gusunō dore. ² Ma u bu Kananin sunō Yabini nōmu beria wi u bandu dii Hasoriō. Win tabu sunōwa Sisera wi u wāa Haroseti Goimuō. ³ Yabini wi, tabu kēkē sisugii nēnē ka wunōbuwa (900) u mō.

Ma u Isireliba dam dāre sere n ka kua wāo yendu. Yera ba Yinni Gusunō nāogiru sue ba faaba kana.

⁴ N deema Gusunōn sōmō tōn kurō wi ba mō Debora, Lapidōtun kurō, wiya u sāa Isireliban kparō saa ye sōo. ⁵ U ra n sōwa kpakpa bāa gaan nuurō ye ya wāa Rama ka Betelin baa sōo, Efaraimun guunun bera gia. Ma ba ye yīsiru kā Deboran kpakpa bāa. Miya Isireliba ba ra de u ka bu siribu kua. ⁶ Sōo teeru u Abinōamun bii Baraki sokusia wi u wāa Kedēsio Nefitaliban temō. U nūn sōwa u nēē, Gusunō, bēē Isireliban Yinni, wiya u nun wooda yenī wē u nēē, a tōmbu nōrōbun suba wākuru (10.000) gōsio saa Nefitaliba ka Sabuloniban min di a ka bu da guu te ba mō Taborio. ⁷ U koo Sisera, Yabinin tabu sunō ka win tabu kēkēba ka win tabu kowobu gawama wunen mi, Kisionin daarō, kpa u nun bu nōmu bēria.

⁸ Ma Baraki u nūn wisa u nēē, à n kaa ka man da, kon da. Adama à kun ka man dōo, nañ dōo.

⁹ Ma Debora u nēē, ya wā, kon ka nun da, adama añ siarabu wasi sà n da sannu. Domi Yinni Gusunō u koo Sisera tōn kurō goo nōmu bēria.

Ma Debora u seewa u ka Baraki da sere Kedēsio. ¹⁰ Baraki u Sabuloniba ka Nefitaliba sokusia Kedēsio. Ma ben tōmbu nōrōbun suba wākuru (10.000) ba ka nūn yōra ka Debora sannu. ¹¹ N deema Mōwisin kurōn sesu Hobabu, win bwesera ba mō Keniba. Ben turo Hebēē u ka Keni be ba tie karana. Ma u da u win kuru gira dāa bakaru garun nuurō Sanaimuō, Kedēsian bōkuō.

¹² Yen biruwa ba Sisera sōwa ba nēē, Baraki, Abinōamun bii, u da guu te ba mō Taborio. ¹³ Ma Sisera u win tabu kowobu kpuro sokusia u nēē, bu na Haroseti Goimun di ka win tabu kēkē sisugii

nɛnɛ ka wunɔbu (900) ye. Ma ba menna Kisionin daarɔ. ¹⁴ Ma Debora u Baraki sɔɔwa u nɛɛ, a seewo, domi gisɔra Yinni Gusunɔ u koo nun gbiiya u ka nun Sisera nɔmu beria.

Yera Baraki u sarama guu ten min di ka win tɔmbu nɔrɔbun suba wɔku (10.000) te ta nùn swĩ. ¹⁵ Ye ba Sisera ka win tabu kowobu ka win tabu kɛkɛba wɔri, Yinni Gusunɔ u dera Siseran tɔn be, ba burisina Barakin wuswaaɔ. Ma Sisera u sara win kɛken di u duka sua ka naasu. ¹⁶ Baraki u Siseran tabu kowobu ka win tabu kɛkɛba naa gira sere Haroseti Goimuɔ. Ma ba bu go be kpuro ka takobi. Baa ben turo baɔn deri.

¹⁷ Adama Sisera u duka sua u da u kukua Hebɛɛ Kenin kurɔ wi ba mɔ Yaelin kuu bekurugirɔ, domi Hebɛɛ ka Yabini, Hasorin sunɔ ba nɔɔsinamɔ. ¹⁸ Yaeli u yara u Sisera dam koosia u nɛɛ, a duuma nɛn yinni, a ku berum ko.

Ma u dua kurɔ win mi, ma kurɔ wi, u bekuru sua u nùn wukiri. ¹⁹ Yera Sisera u nɛɛ, a suuru koowo, a man nim kɛɛyɔ n nɔ. Nim nɔru ga man mɔwa.

Ma kurɔ wi, u bom bwãaru sua u nùn wɛ u nɔra. Yera u kpam nùn bekuru wukiri.

²⁰ Sisera maa nɛɛ, a yɔro dii kɔnnɔwɔ. Goo ù n na u nun bikia, u nɛɛ, goo wãa mini? A nɛɛ, aawo.

²¹ N deema Sisera u wasire too, ma u dweeya mam mam. Yera Yaeli, Hebɛɛn kurɔ wi, u kurun sii dɛka sua ka matalaka u durɔ wi susi sɛɛ u sii dɛka ye kpare win baa saburon deedeeru. Ma ya girari temɔ. Ma durɔ wi, u gu. ²² N wee, saa ye sɔɔ, Baraki u Sisera naa gire. Ye Yaeli u yara u nùn sennɔ da u nɛɛ, a na, kon nun durɔ wi sɔɔsi wi a kasu.

U dua kurɔ win kuru mi, u wa wee, Sisera u kpĩ u guu, sii dɛka gire win baa saburoɔ.

²³ Dōma te, Gusunō u dera Isireliba ba Yabini, Kananiban sunō kawā. ²⁴ Yen biru ba ra n ka nūn tabu mōwa sere ba ka nūn taare mam mam ba go.

Deborā ka Barakin womu

5

¹ Dōma tera Debora ka Baraki Abinōamun bii ba womu geni kua ba nēē,

² i Yinni Gusunō siaro domi Isireliban wirugibu ba gōru doke bu tabu ko. Tōmbu kpuro ba maa tii wē bu ka bu swī.

³ I nōwō bēē sinambu, i swaa dakio bēē tem yērobu.

Na kon Gusunō, Isireliban Yinni tōma ka womusu.

⁴ Yinni, sanam mē a sarama Seirin guurun di Edāmun temō, tem mu yīira, guru winu gōsira nim, ma gura na.

⁵ Guu bakanu nu yīira wunē Gusunō Isireliban Yinnin wuswaaō, wunē wi a tii sōōsi Sionō.

⁶ Sangaa, Anatin biin waati sōō, ka maa Yaēlin saa sōō, goo ku ra sī swaa dosō.

Be ba gam dōō, swaa kisiya ba ra ka de.

⁷ Wirugii goo sari wi u dam mō Isireliba sōō, sere nē Debora na ra ka seewa nge ben mēro.

⁸ Sanam mē ba Gusunō deri ba būnu sāamō, saa yera ba bu tabu wōrima.

Adama baa ben tōmbu nōrōbun suba weeru (40.000) sōō,

goo sari wi u tēreru n kun mē yaasa mō.

⁹ Nēn gōru ga dora Isirelin wirugibun sō,

ka be ba tii wē bu ka tabu ko.
I Yinni Gusunō takaru koowo.

¹⁰ Bēē sinambu, bēē be i keteku kpikinu sōni,
i gari yi kparo.

Bēē gobigibu, bēē be i sō beku buranu wōllo,
i yi geruo.

Bēē maa bwēebwēebu, bēē be i ka naasu sīimō,
i yi wonwō.

¹¹ I swaa dakio.

Dākāban bōkuō tōmba Yinni Gusunōn nasaran
womusu mō,

ye u Isireliba wē.

Yen biru Yinni Gusunōn tōmbu ba sarama
ba da ba wāa ben wusō.

¹² A seewo, Debora, a tabun womu ko,
a n ka sun gbiiye.

A seewo, Baraki, Abinōamun bii,
a ka wunen yobu wurama.

¹³ Isireliban sukum ba damgibu kamia.

Yinni Gusunō u dera na nasara wa tabu durōbun
wōllo.

¹⁴ Be ba Amalekiba kamia,

ba na Efaraimuban tem di.

Bēnyamēeba ba maa bu swīi.

Wirugiba na Makirin bweserun di.

Tabu sinamba maa na Sabuloniban min di.

¹⁵ Isakariban wirugibu ba ka Debora yōra.

Ma ben tōmbu kpuro ba Baraki swīi.

Ba duki na wōwa mi.

Adama Rubeniba bañ nōo tia kue.

Ba sika kua taa bin daabu sōo.

¹⁶ Mban sōna ba yāanu sine.

Ba kīwa bu kparobun nōo nō be ba nu sokumō?

Mēya Rubeniba bañ nōo tia kue.

Ba sika kua taa bin daabu sōo.

17 Galadigibu ba sina Yuudenin guruo.

Mba n kua Danuba ba ka ben goo nimkusu sine.

Aseeba ba maa so

nim wokun bera gia ka gen gooro, ban ne.

18 Adama Sabuloniba ka Nefitaliba

ba tii doke kari soo tabu gbero.

19 Kananin sinamba na ba ka bu tabu kua Tanakio
daarun bako te ba mo Megido.

Adama ban bu kamie bu sere ben arumani gaa
gura.

Baa sii geesu ban wa ba sue.

20 Wollun diya kperi yi ka Sisera tabu kua.

Yi wawa yin swee soo saa ye yi ka nun sannamo.

21 Kisionin daaru te ta waa yellun di,

ten nim mu seewa mu bu gura.

Su se su tabu wari ka worugoru.

22 Sisera tabu kowobu ba duki doona.

Ben dumin naasun wakinu nora.

23 Yinni Gusunon gorado u gerua u nee,

i Merosi borasio,

i yen tambu borasio.

Domi ban ne ka worugoba sannu

bu ka Yinni Gusunon somi.

24 Kaa domaru wa, Yaeli, Hebee Kenin kuro.

Kaa domaru wa, Yaeli,

n kere kurabu gabu be ba waa kuno.

25 Sisera u nun nim bikia, ma a nun bom we.

A ka nun naa bom gum naawa gbee beeregiru soo.

26 A kurun sii deka sua ka nom dwaru.

Ma a matalaka sua wunen nom geuo.

A Sisera kpare a win baa saburosu yabura.

27 Sisera u dwiia u kpuna wunen naaso.

Mi u kpi mi, miya u gbiisi.

28 Sisera mero u mero fenentin di

u nɔɔgɪru sua u nɛɛ,
 amɔna win tabu kɛkɛ yaɲ ka tunumɛ.
 Mba n kua win dumi yi ka tɛ mɛ.
 29-30 Win bwãa bwisigiba nùn sɔɔwa ba nɛɛ,
 ba arumani gura ba bɔnu mɔwa,
 kpa tabu kowo baawure u wɔndia turo
 n̄ kun mɛ yiru sua.
 Sisera u beku gobiginu suamɔ win tiin sɔ,
 ka yabe ni ba sɔma dokea.
 N deema mɛya win mɛro u maa tii sɔɔmɔ.
 31 Yinni Gusunɔ, a de wunen yiberɛba kpuro bu gbi
 nge Sisera.
 Adama be ba nun kī, ba n ballimɔ nge sɔɔ wii wɔllun
 sɔɔ.
 Yen biruwa tem mɛ, mu bɔri yendu wa wɔɔ
 weeru.

Madianiba

ba Isireliba nɔni sɔɔwa

6

¹ Yen biru Isireliba ba kpam kua ye yaɲ Yinni
 Gusunɔ dore. Ma u bu Madianiba nɔmu sɔndia sere
 wɔɔ nɔɔba yiru. ² Madiani be, ba bu dam dɔremɔ
 gem gem. Yen sɔna Isireliba ba da ba kuku yenu
 kua kpee baaba sɔɔ ka kpee wɔrusɔ guunun bera
 gia. ³ Isireliba b̄a n ben dīanu duura, Madiani be,
 ka Amalekiba ka bwesenu ganu saa sɔɔ yari yerun
 di, ba ra nɛwa bu bu wɔri. ⁴ Kpa bu ben sansani
 gira Isireliban gbeaɔ, bu ben dīa ni kpuro sanku
 sanku, bu ka da sere Gasan b̄akuɔ, kpa bu maa ben
 yaa sabenu gura. Ba ku ra bu gāanu derie ni ba
 koo di. ⁵ Ba ra nɛwa ka ben yaa sabenu ka ben
 kuu bekuruginu ba n dabi nge twee. Be ka ben

yooyoosu bañ geeru mɔ. Ba ra nɛwa tem mɛ sɔɔ bu ka mu sanku, ⁶ kpa bu Isireliba deri nɔni swāaru sɔɔ. Yera n dera Isireli be, ba Yinni Gusunɔ nɔɔgiru sue ba nùn soka.

⁷ Sanam mɛ ba nùn soka Madiani ben sɔ, ⁸ u bu win sɔmɔ goo gɔria wi u bu sɔɔwa u nɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u bɛɛ yarama yorun di te i raa Egibitigibu diiyammɛ. ⁹ U bɛɛ wɔra ben nɔman di ka sere maa be ba bɛɛ dam dɔremɔ kpuron nɔman di. Ma u be kpuro gira bɛɛn wuswaan di. U ben tem mwa u bɛɛ wɛ. ¹⁰ U bɛɛ sɔɔwa ma wiya Gusunɔ bɛɛn Yinni. Yen sɔ, i ku Amɔreban būnu sã bèn temɔ i wāa. Adama in win gere mɛm nɔɔwɛ.

Gusunɔ u Gedeoni ɔsa

u ka Isireliba faaba ko

¹¹ Yen biruwa Yinni Gusunɔn ɔrado u na Ofaraɔ u sina dāru garun nuurɔ. Dāa te, ta sāawa Yoasigiru wi u sãa Abiesɛɛn bweseru. Win bii Gedeoni u alikama soomɔ dāa bii gama yerɔ Madianiba bu ku raa ka nùn wa. ¹² Ma Yinni Gusunɔn ɔrado wi, u tii Gedeoni sɔɔsi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, tabu durɔ damgii wunɛ, Yinni Gusunɔ u ka nun wāa.

¹³ Gedeoni u nùn wisa u nɛɛ, nɛn yinni, Yinni Gusunɔ ù n wāa ka bɛɛɛ, mba n kua yeniba kpuro ya ka sun deema. Mban sɔna u ku ra maa sɔm maamaakigia ko ye bɛɛn baababa ba sun sɔɔwa u ra raa ko ye u ka bu yarama Egibitin di. Tɛ wee, u sun Madianiba nɔmu sɔndia u deri.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u nùn mɛɛra u nɛɛ, a doo ka wunen dam kpuro a Isireliba wɔra Madianiban nɔman di. Nɛna na nun ɔra.

¹⁵ Gedeoni u nùn sṵwa u nē, nēn yinni, swaa yerà kon kpe n ka Isireliba faaba ko, domi Manasen bweseru sṵ, nēn tṵmba ba bwēbwēru bo. Nēna na maa sāa yākabu nēn baan yenu.

¹⁶ Yinni Gusunṵ u nùn wisa u nē, ka mē, ko na n ka nun wāa. Madianiban dam mu koo ko nge tṵn turogim kpa a bu sēsuku.

¹⁷ Gedeoni u nē, à n ka man nṵnu geu mēeran na, a man yīreru garu sṵsio te ta gerumṵ ma wunē Gusunṵwa a ka man gari mṵ. ¹⁸ Na nun kanamṵ a ku doona minin di sere n ka wurama wunen mi ka nēn kēru kpa n nun tu wē.

Ma Yinni Gusunṵ u nē, to, kon nun ma sere a ka wurama.

¹⁹ Ye Gedeoni u da yenuṵ u boo buu go u gu sawa ma u som sua kilo tēnagim u ka pē kua ye yañ seeyatia mṵ. U yaa ye doke bireru sṵ, ma u kpee tṵm doke wekeru sṵ u ka na u nùn ye kpuro yiya dāa ten nuurṵ. ²⁰ Gṵrado wi, u nē, a yaa ye ka pē ye suo a sṵndi kpee tenin wṵllṵ kpa a kpee tṵm mē wisi yen wṵllṵ.

Ma u kua mē. ²¹ Gṵrado wi, u yaa ye ka pē ye baba ka win dēka ye u nēnin sēru. Ma dṵṵ u yarima kpee ten min di u yaa ye ka pē ye mwa. Yera Gedeoni u gṵrado wi bia. ²² Saa yera u tuba ma Yinni Gusunṵn gṵradowa ma u nē, Yinni Gusunṵ, na kam kua, domi na wunen gṵrado wa nṵni ka nṵni.

²³ Adama Yinni Gusunṵ u nùn sṵwa u nē, a wunen laakari kpīyṵ, a ku berum ko, aṅ gbimṵ.

²⁴ Ma Gedeoni u nùn yāku yeru bania mi, ma u tu yīsiru kā, Yinni Gusunṵ u ra bṵri yendu wē. Yāku yee te, ta wāa mi sere ka gisṵ Ofaraṵ Abiesēban temṵ.

Gedeoni u bũu wi ba m̀

Baalín yāku yeru sura

²⁵ Wōku tee te sōra Yinni Gusunō u maa Gedeoni sōwa u nē, a wunen baan naa kineru suo ka naa kineru garu te ta wō nōba yiru m̀, kpa a bũu wi ba m̀ Baalin sãa yee te sura te wunen baa u m̀ mi, kpa a ten bũu dāa te ta gire mi wuka. ²⁶ Kpee tenin wōlōwa kaa man yāku yeru bania nge mē ba ra ko, kpa a naa kineru yiruse te sua a ka yāku dō mwaararugiru ko ka bũu dāa te a wuka mi.

²⁷ Ma Gedeoni u tumbu wākuru gōsa win sōm kowobu sō u da u kua ye Yinni Gusunō u nùn yiire. Adama yèn s̄ u win baan yenugibu ka wuugibun berum m̀, un̄ ye kue sō sō. Wākura u ye kua.

²⁸ Ye wuugiba seewa buru buru yellu, ba wa wee, ba bũu wi ba m̀ Baalin yāku yeru sura, ma ba ten bũu dāru wuka, ma ba naa kineru yiruse te go ba ka yāku dō mwaararugiru kua sãa yee kpaa te ba gira mi sō. ²⁹ Yera ba bikianamō ba m̀, wara u yabu ye kua.

Ba kaso kua baama bu ka nō. Ma ba nua ma Gedeoni, Yoasin biiwa u ye kua. ³⁰ Ma ba Yoasi sōwa ba nē, a wunen bii yarama su nùn go, domi u bũu wi ba m̀ Baalin yāku yeru sura, u maa ten bũu dāru wuka.

³¹ Yoasi u be ba ȳ mi kpuro sōwa u nē, bēya i ko Baali sanna? Bēya i ko nùn faaba ko? Baawure wi u nùn m̄ru bara, u koo gbi yam mu sere s̄ara. U n s̄an na Gusunō, i de u ka tii yina. Domi win sãa yera ba sura.

³² Saa dōma ten diya ba Gedeoni soka Yerubaali yèn s̄ Yoasi u nē, bu de Baali u ka tii yina, domi win yāku yera ba sura.

Gedeoni u Gusunɔ

yĩreru bikiamɔ

³³ Yen biru Madianiba kpuro ka Amalekiba ka bwese ni nu wãa sɔɔ yari yeru gia ba menna ba Yuudeni tɔbura ba ben sansani gira wɔwɔ ye ba ra soku Yisireli. ³⁴ Ma Yinni Gusunɔn Hunde u Gedeoni yɔɔwa. Ma u kɔba wura u ka Abieseba soka bu nùn swĩi. ³⁵ Ma u Manaseba kpuro sokusia ka Aseeba ka Sabuloniba ka Nefitaliba. Ma be kpuro ba na ba menna sannu, ba nùn swĩi.

³⁶ Yera Gedeoni u Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, à n kaa Isireliba faaba kon na saa nɛn min di nge mɛ a gerua, a man yĩreru sɔɔsio. ³⁷ Wee, kon yãa san sini yi temɔ alikama soo yerɔ. N n kua bururu, dirum mù n wãa yãa san si tɔna sɔɔ, kpa alikama soo yee te kpuro ta n gbere, sanam mɛ sɔɔra kon gia ma geema, kaa Isireliba faaba kowa saa nɛn min di nge mɛ a gerua.

³⁸ Ma n koorɔ mɛ. Sisiru u seewa buru buru yellu u yãa san si gama ma sin nim mu gbɛɛ yoruku yiba.

³⁹ Ma Gedeoni u Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, a ku ka man mɔru ko, a de n ka nun gari ko nɔn tee teni. Na kĩ a maa man yĩreru sɔɔsi ka yãa san si. A de si tɔna su n gbere kpa alikama soo yee te, ta n kakoru sãa baama.

⁴⁰ Ma Gusunɔ u kua mɛ wɔku te. Yãa san si tɔna su gbere, ma alikama soo yee te, ta kakoru sãa.

Gedeoni ka win tɔmbu

gooba wunɔbu

7

¹ Ma Gedeoni wi ba maa mò Yerubaali, wi ka win tɔmbu kpuro ba seewa buru buru ba da ba

ben sansani gira yeru ge ba m̀ Harodun b̀kuo. Madianiban sansani ya maa w̃a ben s̃o ỹsan ñm geu gia w̃wa gaa s̃o guu te ba m̀ M̃ren b̀kuo.

² Yera Yinni Gusuño u Gedeoni s̃o wa u ñe, wunen t̃n be, ba dabi too. Ña n bu Madianiba ñmu beria ba ko n tamaa ben tiin dama ba ka bu kamia. Bañ koo maa man siara. ³ Yen s̃, a doo a kpara t̃n be s̃o, a ñe, baawure wi u nande ma berum ñn m̃, u g̃sira saa Galadi minin di u wura yenuo. Ma t̃mbu ñr̃bun suba yenda yiru (22.000) ba g̃sira ba wura.

Ma n tie t̃mbu ñr̃bun suba w̃kuru (10.000). ⁴ Ma Yinni Gusuño u maa Gedeoni s̃o wa u ñe, ka m̃, t̃n be, ba dabi too. A ka bu doo daar̃. Miya kon nun bu wunana. Ben wi na ñe, u koo ka nun da, wiya u koo da. Ben wi na ñe, uñ ka nun d̃o, wiya kun d̃o.

⁵ Yera Gedeoni u dera t̃n be, ba da daar̃. Miya Yinni Gusuño u maa ñn s̃o wa u ñe, be ba nim s̃ka ka ñma ba ñra, a bu wunano ka be ba yiira ba ño girari daar̃.

⁶ Be ba ka ñma nim s̃ka ba ñra, ben geera kuawa t̃nu gooba wuñbu (300). Be ba tie ba yiirawa ba ka ñra. ⁷ Ma Yinni Gusuño u Gedeoni s̃o wa u ñe, wuñ ka t̃mbu gooba wuñbu be ba nim s̃ka ba ka ñra mi, b̃en ñmuora kon Madianiba ber̃, n ka b̃e faaba ko. A de be ba tie kpuro bu wura yenuo.

⁸ Ma Gedeoni u dera t̃n be kpuro ba g̃sira ma n kun m̃ t̃mbu gooba wuñbu ye. Adama u dera ba d̃anu ka k̃bi kpuro der̃ mi.

N deema Madianiban sansani ya w̃a w̃wa ma Isireliba ba maa w̃a yen gungur̃.

Nasaran yĩreru

⁹ Ye n kua wōkuru, Yinni Gusunō u Gedeoni sōwa u nēē, a seewo a da a Madianiban sansani wōri domi na nun ye nōmu beria. ¹⁰ À n maa berum mèn na, a ka da mi, a gina doo mi, wunē ka wunen bōo Pura, ¹¹ kpa i nō ye ba gerumō, kpa i dam wa i ka da i bu wōri.

Yera ba sara ba da sere be ba sansani kōsun bōkuō. ¹² Madianiba ka Amalekiba ka bwese ni nu na saa sōo yari yerun di ba teriewa wōwa ye sōo nge twee. Ben yooyoosu kun geeru mō, su dabiwa nge yani sēeri yi yi wāa nim wōkun goorō. ¹³ Saa ye Gedeoni u tura mi, saa yera durō goo u win beruse sōmō dosu ge u kua. U nēē, wee na dosa na wa ma kira tumaani gaa ya binda ya na ya wōri bēē Madianiban sansanin kuu teerō ya tu fuka ta wōruma.

¹⁴ Win beruse wi, u nūn sōwa u nēē, n n mō gāa tukunu ganu. Gedeoni, Yoasin bii, Isireli win takobiwa ya koo sun tabu di. Gusunōwa u nūn bēē Madianiba ka bēēn sansani kpuro nōmu beria.

¹⁵ Gedeoni u dosu ge ka gen tubusianu nua. Yera u yiira u Gusunō siara. Ma u gosira u wura win sansaniō u nēē, i seewo domi Yinni Gusunō u bēē Madianiba nōmu beria.

Gedeoni u Madianiba kamia

¹⁶ Gedeoni u win tōmbu gooba wunōbu (300) ye bōnu kua wuunu ita. Ma u ben baawure kōba wē ka wekeru tē sōo wii bōnda wāa. ¹⁷ U bu sōwa u nēē, i n deema na ben sansani turuku kua i man mēerio sāa sāa kpa i ko nge mē na mō. ¹⁸ Saa ye nē ka be sa wāa sannu sa bēēn kōbi wura, saa yera i ko i maa bēēgii wura kpa sa n ka sansani ye sikerene kpa i

n gbāsukumɔ i n m̀, Yinni Gusunɔ u nasara wa!
Gedeoni u maa nasara wa!

¹⁹ Wāku suunu sɔɔ, saa ye wuu k̄sɔbu ba ra
k̄sɔnɛ, yera Gedeoni ka win tɔn be ba wāa win mi,
ba tura sansani yen k̄nnɔwɔ. Ma ba ben k̄bi wura
ba weke ni k̄suka ni ba n̄ni mi. ²⁰ Saa yera wuunu
yiru ye ya tie ya yen k̄bi wura, ma ba ben wekenu
k̄suka. Ba wii b̄n ni sua ka n̄m dwaa ma ba k̄bi
n̄ni ka n̄m geu. Ba yi wuramɔ, ma ba gbāsukumɔ
ba m̀, Yinni Gusunɔ u nasara wa! Gedeoni u maa
nasara wa!

²¹ Ben baawure u ka ȳ win ȳra yerɔ ba sansani
ye sikerenɛ. Ma w̄rɔ be kpuro ba duku dukubu
m̀ ka n̄ɔgiru. Ma ben gaba kpooru so ba doona.

²² Sanam m̄ t̄mbu gooba wunɔbu ye, ya yen k̄bi
wuramɔ yera Yinni Gusunɔ u dera w̄rɔ be kpuro
ba goonamɔ ka takobi. Ma ben gabu ba duki sua
sere B̄ti Sitɔ ye ya wāa Sereran bera gia Ab̄li
M̄holan deedeeru Tabatin b̄kuɔ.

²³ Ma Gedeoni u Isireliba sokusia saa N̄fitaliba
ka Ās̄ɛba ka Manaseban tem kpuron di. Ma
ba Madianiba kpuro naa sw̄i. ²⁴ U maa ḡra
Efaraimuban guunun beri berika kpuro sɔɔ u n̄ɛ,
bu sarama bu Madianiba swaa bura Yuudenin
t̄busɔ sere n ka girari B̄ti Barɔ.

Yera Efaraimuba kpuro ba m̄nna ba da ba swaa
bura Yuudenin t̄busun di sere n ka girari B̄ti
Barɔ. ²⁵ Ba Madianiban sinambu yiru mwa be ba
m̀ Or̄bu ka Seebu. Ba Or̄bu gowa kpee saara
gaan w̄llɔ, ma ba ye soka Or̄bun kpee saara. Ba
maa Seebu go d̄a bii gama yerɔ, ma ba te soka See-
bun d̄a bii gama yeru. Yen biru ba maa Madianiba
naa sw̄i. Ma ba ka Or̄bu ka Seebun winu na
Gedeonin mi Yuudenin guruɔ.

*Efaraimuba**ba ka Gedeoni m̄ru kua***8**

¹ Yen biru Efaraimuba ba Gedeoni s̄ɔwa ba n̄ɛ, mban s̄ɔna a sun kua m̄ɛ, ān sun soka su nun somi sanam m̄ɛ a d̄ɔ a ka Madianiba tabu ko.

Ma ba n̄n gerusi gem gem. ² Gedeoni u bu wisa u n̄ɛ, t̄n be i naa gira i go mi, i kua n kere ye Abies̄ɛba be ba s̄aa n̄n tiin t̄mbu ba kua. ³ B̄ɛya Gusun̄ u Madianiban sinam beni Or̄ebu ka Seebu n̄mu b̄ria. N n m̄n na, taa bi na kua buñ ḡānu tura bi b̄ɛ i kua s̄ɔ.

Ye u bu s̄ɔwa m̄ɛ, yera ben m̄ru ya sure.

*Gedeoni u da**Yuudenin s̄ɔ yari yeru gia*

⁴ Yen biruwa Gedeoni u na Yuudenio u ye t̄bura wi ka win t̄mbu gooba wun̄bu (300) ye. N deema ba wasire. Adama ka m̄ɛ, ba w̄r̄o be naa sw̄i. ⁵ Ye ba tura Suk̄tūo yera u Suk̄tugii be s̄ɔwa u n̄ɛ, na b̄ɛ kanam̄wa i man d̄ianu k̄ɛȳo baa fiiko n̄n t̄n be, bu wa bu di domi ba wasira. Sa maa Sebaki ka Salumuna, Madianiban sinambu naa sw̄iwa.

⁶ Ma Suk̄tugibun wirugiba n̄n wisa ba n̄ɛ, mban s̄ɔna sa ko wun̄n tabu kowobu d̄ianu k̄ɛ. In̄ Sebaki ka Salumuna n̄ma tura gina.

⁷ Ma Gedeoni u n̄ɛ, too, yañ taar̄ɛ. Sanam m̄ɛ Yinni Gusun̄ u man Sebaki ka Salumuna n̄mu b̄ria, s̄aki ka aw̄in seniya kon ka b̄ɛ so.

⁸ Min diya u da Penuelio. Ye u tura mi, ḡaa tee niya u maa ben tii kana. Ma ba n̄n wisa nge m̄ɛ Suk̄tugiba wisa. ⁹ Ma Gedeoni u Penueligibu

sɔɔwa u nɛɛ, nà n nasara wa ma na gosirama na wee, kon bɛɛn gidambisa ye sura.

¹⁰ N deema Sebaki ka Salumuna ba wãa Kaakorio ka ben tabu kowobu bèn geera sãa nɔrɔbun suba wɔkura nɔɔbu (15.000). Beya ba tie ben tabu kowo be sɔɔ, be ba na saa sɔɔ yari yerun di. Domi ba ben nɔrɔbun suba wunaa teeru (120.000) go.

¹¹ Gedeoni u swaa mwa ye ya gbaburu bɛwe, Nɔbaki ka Yogbean sɔɔ yari yeru gia. Ma u da u tɔn be wɔri Kaakorio subaru sɔɔ baɲ ka baaru. ¹² Yera Madianiban sinambu yiru be, Sebaki ka Salumuna ba duki yakikira. Ma Gedeoni u bu naa swĩi u mwɛɛrima. U ben tabu sãa ye kpuro burisina.

¹³ Ye u gosirama u wee, u kpawa ka Heresio ye ya wãa gungunun baa sɔɔ. ¹⁴ Ma u Sukɔtun bii aluwaasi goo mwa, u nùn gari bikikia. Ma aluwaasi wi, u nùn Sukɔtun guro gurobu ka yen wirugibun yĩsa yorua tɔnu wata ka wɔkura nɔɔbu ka yiru.

¹⁵ Ma u da u Sukɔtugii be deema u nɛɛ, Sebaki ka Salumuna be wee, bèn sɔ i man kem sɔɔwa i nɛɛ, mban sɔna i ko i nɛn tabu kowobu be ba wasira dīanu kē. Domi saɲ Sebaki ka Salumuna nɔma tura gina.

¹⁶ Ma u wuu gen guro gurobu mwɛɛra u bu sɛɛyasia ka sãki ka awĩin seni. ¹⁷ Yen biru u Penueligibu go go, ma u ben gidambisa sura.

¹⁸ Ma u Sebaki ka Salumuna bikia u nɛɛ, durɔ be i go Tabori mi, amɔna ba sãa.

Ba nùn wisa ba nɛɛ, ba ka nun weenɛwa, ba sãa nge sina bibu.

¹⁹ Yera u nɛɛ, nɛn maaba mi, nɛn mero tuɔrosibun tii tii. Na bɔrua ka Yinni Gusunɔn yĩsiru, ì kun daa bu go, naɲ bɛɛ goomɔ.

²⁰ Ma u win bii yeruma Yetεε sɔɔwa u nεε, a seewo a bu go.

Adama bii durɔbu ge, gaɲ gen takobi womε berum sɔ. Domi un̄ gina kpã. ²¹ Yera Sebaki ka Salumuna ba nεε, wunεn tii a seewo a sun go. Domi tɔn durɔn tiiwa u koo kpĩ u yen bweseru ko.

Ma Gedeoni u seewa u Sebaki ka Salumuna go. Yen biru u bura yãa ni nu wãa ben yooyoosun wĩnɔ kusia u ka doona.

Ye Gedeoni u kua

win wãa d̄aakiru sɔɔ

²² Yen biru Isireliba ba Gedeoni sɔɔwa ba nεε, wuna kaa ko beεn wirugii, wunε ka wunεn bii ka win bibun bweseru. Domi wuna a sun wɔra Madianiban nɔman di.

²³ Gedeoni u bu wisa u nεε, naɲ mɔ beεn wirugii, nεn bibu baɲ maa mɔ beεn wirugibu. Yinni Gusunɔwa u koo ko beεn wirugii. ²⁴ Adama kon beε gãa teenu kana. I de beεn baawure u man swaa tonkunu wẽ ni i wɔrɔbu mwaari.

N deema Madianiba ba swaa tonku wuraginu mɔ, domi ba sãawa Isimεelin bweseru. ²⁵ Ba nεε, sa ko nun wẽ ka nuku tia.

Yera ba bekuru garu tɛria tɛ sɔɔ be kpuro ba swaa tonku ni kp̄εε ni ba wɔrɔbu mwaari mi. ²⁶ Swaa tonku wuragii ni ba Gedeoni wẽ mi, nin bunum mu tura kilo yɛndun saka. Ni baasi u maa Madianiban sinambun wuraba ka swaa tonkunu ka yabe gobiginu wa, ka maa bura yãa ni nu raa wãa ben yooyoosun wĩnɔ. ²⁷ Ma u bwãaroku kua ka wura ye, u gu yii yeru kua win wuu Ofaraɔ. Ma Isireliba kpuro ba Yinni Gusunɔn sãaru deri, ba da

ba gu sãamə. Ma ga ra kua Gedeoni ka win təmbun yina.

²⁸ Taa bi sɔɔ, Isireliba ba Madianiba kamia ba bu taare mam mam. Ma tem mɛ, mu wãa bəri yendu sɔɔ wɔɔ weeru sere Gedeoni u da u ka gu.

²⁹ Saa ye sɔɔra Gedeoni, Yoasin bii wi, u da u sina win yenuɔ. ³⁰ U bii tən durəbu marawa wata ka wəkuru, domi win kurəba dabi. ³¹ Win kurə tanə wi u wãa Sikemuɔ u maa nùn bii tən durə marua, wi ba yĩsiru kã Abimɛlɛki. ³² Gedeoni u təkə kuawa kɔɔ kɔɔ ma u gu. Ba nùn sika win tundo Yoasin sikirə Ofaraɔ, Abiesɛɛban temə.

³³ Win gəən biru Isireliba ba kpam Yinni Gusunən sãaru deri, ba bũu ni ba mɔ Baaliba sãamə. Ma ba Baali Beriti kua ben bũu. ³⁴ Bañ maa Gusunə ben Yinni yaaye wi u raa bu wəra ben yibereban nɔman di be ba bu sikerenɛ kpuro. ³⁵ Meya bañ maa Gedeonin tambu takaru garu kue, gea ye u raa bu kua kpuron sɔ.

9

Abimɛlɛki u kua Sikemugibun kparo

¹ Yen biruwa Abimɛlɛki, Gedeonin bii, u da Sikemuɔ win dwaanibun mi, u ka bu gari kua. ² U nɛɛ, i doo i Sikemun wirugibu bikia, mba ba kĩru bo, Gedeonin bibu wata ka wəku te kpuro ta n sãa ben kparobu? Nge tən turowa ba kĩ. I de bu yaaya ma nɛna na sãa ben mero bisi wi ba bu marua.

³ Ma win dwaani be, ba win gari yi kpuro Sikemun wirugii be sɔɔwa. Ma ben laakari ya wura win mi mam mam yèn sɔ u sãa ben mero bisi. ⁴ Ba nùn sii geesun gobi wata ka wəkuru wɛ yi ba sua

Baali Beritin sãa yerun di. Ka gobi yiya u tãn garu koo sariba ka naanaanugibu kasu ba nũn swĩi.

⁵ U da win tundon yenuo Ofarao, ma u win tundo turosibu wata ka waku te go kperu garun wallo ma n kun mo ben daako Yotamu wi u da u kukua.

⁶ Ma Sikemugibu kpuro ka Milon yenugibu ba da ba menna Sikemu mi, daa bakaru garun nuuro kpee te ba giran bokuo, ma ba Abimeleki wi kua ben kparo.

Yotamun mandu

⁷ Ye Yotamu u gari yi nua, u da u yora guuru wallo te ba mo Garisimu u nogiru sua u gbara u nee, i nen gari swaa dakio bee Sikemugibu, kpa Gusuno u maa beegii swaa daki.

⁸ So teeru danu menna nu suno kaso da wi u koo bandu di nin suunu so. Nu daa te ba mo olifi deema nu nee, a da a ko been suno. ⁹ Adama olifi ye, ya nee, nañ nen gum kobu derimo n ko been suno, domi mena ba ra ka tonu walle sue kpa bu maa ka mu Gusuno beere we. ¹⁰ Ma nu daa ye ba mo figie deema nu nee, a na a ko been suno. ¹¹ Adama figie ye, ya nu wisa ya nee, nañ nen bii geenu ka nen bam derimo n ko been suno. ¹² Ma daa ni, nu maa da resen mi, nu ye soowa nu nee, a na a ko been suno. ¹³ Adama resen ye, ya nu wisa ya nee, nañ nen tam derimo n ko been suno, domi tam mena mu Gusuno ka tambu nuku dobu weemo. ¹⁴ Saa yera daa ni kpuro nu maa da nu awii deema nu nee, a na a ko been suno. ¹⁵ Ma awii yi, yi daa ni wisa yi nee, i n ki n ko been suno ka gem, i na i kuke nen kakoro. Ma n kun me, dso u koo yari saa nen min di, kpa u Libanin daa baka ni ba mo seduruba mwa.

¹⁶ Ma Yotamu u kpam nee, te na bee bikiamo, ye i Abimeleki kua been kparo mi, i ye kuawa ka

nuku tia murafitiru sari? I besen tundo Gedeoni ka win yenugibu tɔn geeru sɔɔsi? I nɔn kua nge me u bee kua? ¹⁷ Domi nen tundo u bee sanna, u win wāaru kari borie ye u ka bee wɔra Madianiban noman di. ¹⁸ Bee wee, i nen tondon yenugibu seesi giso ma i nen maabu wata ka nɔɔba nne mwera i go kperu garun wɔllo. Ma i win yoo tɔn kurɔn bii Abimeleki kua bee Sikemugibun kparo yɛn sɔ u sɔa been mero bisi. ¹⁹ Tɛ ye i Gedeoni ka win yenugibu kua mi, i n ye kuan na ka nuku tia murafitiru sari, Gusunɔ u de bee ka Abimeleki i n wāasine ka nuku dobu. ²⁰ Adama yà kun sɔa me, u de dɔɔ u yari Abimelekin min di u bee Sikemugibu ka Milon yenugibu mwa, kpa dɔɔ u maa yari bee Sikemugibu ka Milon yenugibun min di u Abimeleki mwa.

²¹ Yen biru Yotamu u duka sua u doona min di, u da u sina Berio yɛn sɔ u win mɔɔ Abimelekin berum mɔ.

Sikemugibu

ba Abimeleki seesi

²² Abimeleki u Isireliba kpara wɔɔ ita. ²³ Yen biru Gusunɔ u dera Abimeleki ka Sikemugibu ba ku ra nɔɔsine. Yen sɔna tɔn be, ba Abimeleki seesi. ²⁴ Yeni ya koorawa kpa Abimeleki ka Sikemugii be ba raa Gedeonin bibu wata ka wɔkuru go mi, bu ka yen nɔni swāaru wa. Domi be kpurowa ba nɔɔ tia kua ba ka bu go. ²⁵ Sikemugibu bu ka Abimelekin waaru go, yera ba tɔmbu gabu berua guunu wɔllo. Tɔn be, bɔ n goo wa u sarɔ mi, kpa bu yɛro sɛre bu win yānu mwa. Yera ba da ba ye Abimeleki sɔɔwa.

²⁶ Sɔɔ teeru Gaali, Ebɛdin bii, u da Sikemuɔ, wi ka wigibu. Ma Sikemugibu ba nɔn tii wɛ. ²⁷ Yera ba da ben gbeaɔ ba resɛmba sɔra ba gama ma ba tɔɔ

bakaru kua. Ba da ben būu dirɔ ba di ba nɔra ma ba Abimeleki bɔrusi. ²⁸ Gaali u Sikemugibu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna besɛ Sikemugibu sa ko ka wura Abimeleki u sun taare. Wara ra n Abimeleki. N n̄ Gedeonin bii ro? N n̄ Sebuluwa u s̄a win tabu sunɔ ro? N n̄ mɛn na, i de su besɛn sikado Hamɔri wiru kp̄iia wi u wuu ge sw̄i. Domi nañ wa mban sɔna sa ko Abimeleki s̄a. ²⁹ B̄a n daa man kua wuu gen kparo, kon daa Abimeleki fukawa, kpa n n̄n s̄ɔ n nɛɛ, u wureo u win tabu ȳanu sosi kpa u na u ka man w̄ari.

³⁰ Sanam mɛ Sebulu wi u wuu ge kpare, u nua ye Gaali u gerua kpuro, yera u m̄oru besira. ³¹ Ma u t̄ambu ḡɔra asiri sɔɔ u nɛɛ, bu Abimeleki s̄ɔ ma Gaali, Ebɛdin bii u tunuma u t̄ambu gari k̄ɛmɔ bu ka wi Abimeleki fuka. ³² Yen s̄ɔ, u de wi ka win t̄ambu bu da bu kuke w̄ɔkuru yakasɔ, ³³ kpa u wuu ge w̄ɔrima buru buru yellu, saa ye Gaali ka wigibu ba yarima kpa u bu kua nge mɛ u k̄i.

³⁴ Ye n kua sisirun w̄ɔkuru, yera Abimeleki u win tabu kowobu b̄onu kua wuunu n̄nɛ, ma ba da ba kukua Sikemun biruɔ. ³⁵ Saa ye Gaali ka win t̄ambu ba yarima wuu gen min di, yera Abimeleki ka wigibu ba yarima ben kuku yenun di bu ka n̄n w̄ari. ³⁶ Ye Gaali u bu wa, yera u Sebulu sɔɔwa u nɛɛ, a m̄ɛrio nge mɛ t̄amba saram wee guunun di.

Ma Sebulu u n̄n wisa u nɛɛ, guunun tirosa a waamɔ mi, n n̄ t̄ambu.

³⁷ Gaali u nɛɛ, ka gem, t̄amba ba saram wee guu te ta w̄a suunu s̄ɔn di. Ma gaba maa wee d̄a bakarun beran di mi s̄aroba ra sinɛ.

³⁸ Saa ye s̄ɔra Sebulu u nɛɛ, gari dori yi a raa maa saarimɔ mi ni? Yi a sun sɔɔwa a nɛɛ, wara ra n Abimeleki su ka de u sun taare. T̄ɛ wiya wee mi,

ka win tumbu be a gema mi. N n men na, i wərinə wunε ka wi.

³⁹ Ma Gaali u gəsira u Sikemugibu menna u bu kpara ba ka Abimeleki tabu kua. ⁴⁰ Adama u nùn kpana u duka sua. Ma Abimeleki u nùn naa gira u win tən dabiru mēera kua googookum, bu sere wuun gbārarun kənnə turi. ⁴¹ Ma Abimeleki u da u wāa Arumaə. Saa ye səəra Sebulu u Gaali gira ka sere maa Sikemugii be ba ka nùn yōra. Ma u nεε, bu ku raa maa wurama wuu mi.

⁴² Sisiru, Sikemugii be ba tie, ba səəru kua ba gbea dəə. Yera ba da ba ye Abimeleki səəwa. ⁴³ Ma u win tumbu bənu kua wuunu ita, u dera ba kukua yakasə. Ye ba Sikemugii be wa ba yarima wuun di, yera ba bu tabu wəri. ⁴⁴ Ma Abimelekin tii ka wuu teeru ba da ba yō wuun gbārarun kənnəwə. Yera wuunu yiru ye ya tie, ya da ya be ba wāa gbeaə mi deema ya bu go go. ⁴⁵ Ma ba ka wuu gen tumbu tabu kua, sere səə u ka kpa. Ma u gen tii kəsuka mam mam u bəru wisi gen kpεεkpεεku wəllə u ka səəsi ma u gu bōrusi.

⁴⁶ Sanam mε be ba wāa Sikemun tabu kowobun kario, ba nua mε, yera be kpuro ba dua wəruə būu wi ba mē Beritin dirun temə. ⁴⁷ Ma goo u na u Abimeleki səəwa u nεε, tumba wāa ba menna wəru ge səə. ⁴⁸ Yera Abimeleki ka wigibu ba na guu te ba mē Saaməwə, ma u gbāa sua u ka dāa kāasa gaa bura u seru səndi. Yen biru u win bwāabu səəwa u nεε bu maa koowo nge mε. ⁴⁹ Ma ben baawure u dāa kāasa bura u seru səndi ba ka nùn swīi. Ma be kpuro ba ben dāa ye sure wəru gen kənnəwə. Yen biru ba ye dəə doke. Ma Sikemugii be ba wāa wəru ge səə kpuro ba dəə mwaara. Ba sāawa tumbu

nərəbu (1.000), kurəbu ka durəbu.

Abimēlekin gəə

⁵⁰ Yen biru Abimēleki u maa da u wuu ge ba m̀ə Tebēsi wəri, u gu kamia. ⁵¹ N deema wuu ge sɔɔ, ba kuku yeru garu m̀ə te ba bana. Ta s̄awa dii t̄era. Ten wəlləwa wuu gen t̄ambu, kurəbu ka durəbu kpuro ka gen wirugibu ba yəwa ba kukua. ⁵² Ma Abimēleki u kp̄ia u da dii t̄era yen b̄akuə u ka bu wəri. Sanam m̄e u w̄a ten k̄annəwə, u ka tu d̄ə s̄ore, ⁵³ yera kurə goo u n̄n n̄e bia kara u wiru k̄ara. ⁵⁴ Saa yera Abimēleki u aluwaasi wi u win tabu ȳanu s̄əwa s̄əwa u n̄e, a man wunen takobi s̄akuo n gbi kpa bu ku n̄e t̄an kurəwa u man go.

Ma aluwaasi wi, u n̄n ye s̄aka u go. ⁵⁵ Ye Isireliba ba wa Abimēleki u gu, yera ba yarina be kpuro. Ben baawure u da win ȳenuə.

⁵⁶ M̄esuma Yinni Gusunə u ka Abimēleki k̄sie k̄sa ye u win tundo turosibu wata ka n̄əba n̄e ye kua be u go. ⁵⁷ M̄eya Yinni Gusunə u maa Sik̄emugibu ben k̄sa ye ba kua k̄sie. Ma Yotamu, Gedeonin biin b̄ri yi bu di.

Kparobu gabu, Tola ka Yairi

10

¹ Abimēlekin gəən biru, Tola, Puan bii, Dodon debubu Isakaran bweseru s̄ə u seewa u Isireliba faaba kua. Tola wi, u raa w̄awa Samiriə Efaraimun guunun bera gia. ² W̄ə yenda itawa u Isireliba kp̄ara. Yen biru u kpuna u gu. Ma ba n̄n sika Samiri mi.

³ Tolan biru Yairi Galadigiiwa u Isireliba kp̄ara w̄ə yenda yiru. ⁴ Bibu t̄ena u m̄ə, ben baawure ka win ket̄eku. Wusu t̄ena ba maa m̄ə si ba ra soku

Yairin baru kpaanu. Su wāawa Galadiō. ⁵ Yen biru Yairi u kpuna u gu ma ba nūn sikua Kamōwō.

Isireliba

ba kpam būu sāaru wōri

⁶ Yeniban biru Isireliba ba kpam kua ye yañ Yinni Gusunō dore. Ba da ba būu tōn durō be ba mō Baaliba ka būu tōn kurō be ba mō Asitaateba sāamō. Būu ni, nu sāawa Sirigibu ka Sidonigibu ka Amōniba ka Mōabuba ka Filisitiban būnu. Nge mēya Isireliba ba kua ba ka Yinni Gusunō deri, bañ maa nūn sāamō. ⁷ Yera win mōru ya seewa u bu Filisiti be ka Amōni be nōmu sōndia. ⁸ Ma ba Isireli be ba wāa Amōreban temō Galadiō, Yuudenin sōo yari yeru gia mi nōni sōowa n ka kua wōo yendu yiru sari. ⁹ Saa ye sōo, Amōniba ba maa Yuudenin daaru tōbura ba da ba Yudaba wōri ka Benyamēeba ka Efaraimuba. Ma Isireliba kpuro ba nōni sōora. ¹⁰ Yera ba Yinni Gusunō nōogiru sue ba nēē, sa nun torari sa durum kua. Domi sa nun deri wunē wi a sāa bēsen Yinni ma sa da sa būu ni ba mō Baaliba sāamō.

¹¹ Ma Yinni Gusunō bu wisa u nēē, ye Egibitigibu ka Amōreba ka Amōniba ka Filisitiba, ¹² ka Sidonigibu ka Amalekiba ka Maoniba ba raa bēē taare i sāa ben yobu, ma i man nōogiru sue i faaba kana, nañ bēē wurari ro? Nañ bēē wōre ben nōman di? ¹³ Adama wee, i man deri i būnu sāamō. Yen sō tē, nañ maa bēē somimō. ¹⁴ I doo i būu ni i sāamō mi faaba kana nu bēē wōra nōni swāa ten min di.

¹⁵ Ma ba nēē, sa yē ma sa nun torariwa, a ka sun koowo nge mē a kī. Adama a ku de a kun sun faaba kue gisō.

¹⁶ Yera Isireli be, ba būu ni wuna ben suunu sɔɔn di, ba Yinni Gusunɔ sãwa. Saa ye sɔɔra u ben wɔnwɔndu wa, wahala ye ba bu mɔ̀n sɔ̃.

¹⁷ Ma Amɔ̀niba ba mɛnna ba ben sansani gira Galadiɔ. Yera Isireliba ba maa begia gira Misipaɔ Galadin tem mi. ¹⁸ Ma ba wesiana ba nɛɛ, wara u koo sun kp̄ara su ka Amɔ̀niba wɔ̄ri. Wi u kp̄ia u kua mɛ, yẽrowa u koo ko bɛsɛ be sa wãa Galadi mini kp̄uron kp̄aro.

Yɛfite

11

¹ Durɔ goo u wãa Galadi mi, win yĩsira Yɛfite. Durɔ wi, tabu durɔn tiiwa. Galadiwa u nùn mara ka kurɔ tanɔ goo. ² Galadi wi, u maa bibu gabu mara ka win kurɔ. Sanam mɛ bii be, ba kp̄ɛa ba Yɛfite gira win tondon yɛnun di ba nɛɛ, un tondon tubi dimɔ domi u sãawa kurɔ tanɔ bii.

³ Ma Yɛfite u win tundo turosi be duka suuri, u da u wãa Tobuɔ. Ma u garu koo sariba mɛnna u ka tɔmbu wɔraa daamɔ.

⁴ Yen biru Amɔ̀niba ba Isireliba wɔ̄ri. ⁵ Sanam mɛ tabu swĩa, yera Isireliban guro gurobu be ba wãa Galadiɔ ba da ba Yɛfite deema Tobu mi. ⁶ Ba nɛɛ, a na a ko bɛsɛn kp̄aro su ka Amɔ̀niba wɔ̄ri.

⁷ Yera u guro guro be sɔɔwa u nɛɛ, nɛ wi na sãa bɛɛn yibɛrɛ? N n̄ bɛɛ i man gira saa nɛn tondon yɛnun di? Yèn sɔ̃ i wãa wahala sɔɔ, n n̄ yen sɔ̃na i man somiru kanamɔ?

⁸ Ma Galadigii be, ba nùn wisa ba nɛɛ, geema, yen sɔ̃na sa na wunen mi, a sun kp̄ara su ka Amɔ̀niba tabu ko. Yen biru kp̄a a n sãa bɛsɛn kp̄aro, bɛsɛ be sa wãa Galadin bera mi.

⁹ Yefite u bu wisa u nɛɛ, ì n ka man da sa Amɔniba tabu wɔri, ma Yinni Gusunɔ u dera sa bu kamia, nɛna kon ko bɛɛn kparo ka gem?

¹⁰ Ma tɔn be, ba nùn wisa ba nɛɛ, Yinni Gusunɔwa ko n sãa bɛɛn seeda sà kun kue ye sa gerua.

¹¹ Yera Yefite u ka bu da, ma ba nùn kua ben kparo. Saa ye sɔra u win gari yi kpuro Yinni Gusunɔ saaria Misipaɔ.

Gari yi Yefite

u Amɔniba sɔwa

¹² Yera Yefite u Amɔniban sina boko goria u nɛɛ, mba n sun mɔɔsinɛ nɛ ka wunɛ, a ka nɛn tem tabu wɔrimɔ.

¹³ Ma sina boko wi, u nùn wisa u nɛɛ, sanam mɛ Isireliba ba wee Egibitin di, ba nɛn tem mwa saa daa te ba mɔ Aaɔnɔn di n ka girari daa te ba mɔ Yabɔkuɔ ka Yuudenin wɔwaa. Yen sɔ, i sun bɛɛn tem wesio ka bɛɛn tii. I n kua mɛ, sannɔ maa sari.

¹⁴ Yera Yefite u maa sunɔ wi goria u nɛɛ,
¹⁵ Isireliba baɔ Mɔabuban tem ka Amɔniban tem mwɛ. ¹⁶ Geema, sanam mɛ ba wee Egibitin di, ba gɔburu sara ma ba nim wɔku ge ba mɔ Naa yari tɔbura. Yen biru ba da Kadesiɔ. ¹⁷ Saa min diya ba Edɔmun sunɔ goria ba nɛɛ, u de bu win tem sara bu da wuswaaɔ Kananin temɔ. Adama u yina mam mam. Mɛya ba maa Mɔabun sunɔ goria. Yera win tii, u maa yina. Ma Isireliba ba sina Kadesi mi. ¹⁸ Yen biruwa ba seewa Kadesin min di ba gɔburun swaa mwa ba Mɔabuba ka Edɔmuban tem sɛɛna sere ba ka tura Mɔabu ben tem sɔɔ yari yerɔ. Ma ba ben sansani gira daa te ba mɔ Aaɔnɔn bɔkuɔ mi Mɔabuban tem mu nɔɔ yɔra. ¹⁹ Saa min diya ba maa Sihoni, Amɔreban

sina boko goria wi u wãa Hesiboniã ba nɛɛ, u de bu sara win temã bu doona Kananin tem gia. ²⁰ Adama Sihoni un̄ Isireliba naanɛ kue u sere de bu sara win temã. Ma u win tabu kowobu kpuro menna ba ben sansani gira Yahasio. Ma ba ka Isireliba tabu kua. ²¹ Yera Yinni Gusunã u Sihoni ka win tumbu kpuro Isireliba nãmu beria. Ma Isireliba ba bu go go ba kamia ba tem mɛ kpuro mwa. ²² Ba mwawa saa daa te ba m̄ Aanon di n ka girari daa te ba m̄ Yabakuã. Saa maa gbaburun di te ta wãa s̄o yari yerã n ka girari Yuudenio. ²³ Wee t̄e Gusunã, bese Isireliban Yinni u Amoreban tem mɛ mwa u sun w̄e. Yera a k̄i a maa sun mu mwaari? ²⁴ Tem mɛ wunen b̄u Kemasi u nun w̄e, an̄ mu neni wune ro? N n men na, sa ko maa tem mɛ Gusunã besen Yinni u sun w̄e nenewa. ²⁵ Baa Balaki Siporin bii, Mabuban sunã wi u dam bakam m̄, un̄ wure u ka sun sikirina u sere nɛɛ, u koo sun tabu w̄ori. Wune a n̄n dam kerewa? ²⁶ Wee yen w̄o gooba wunobuwa (300) mini ye Isireliba ba ka wãa Hesiboniã ka Aroeeã ka sere wuu si su wãa mi kpuro ka si su wãa daa te ba m̄ Aanon bokuã. Mban s̄ona in̄ bu tem mɛ mwaari saa saa yen di. ²⁷ Sina boko, n n ne na tora, wuna a tora. Domi wuna a gbia a sun tabu w̄rima. Yen s̄ona Yinni Gusunã wi u ra tumbu sirie u sun siria gis̄o bese ka b̄e.

²⁸ Adama Am̄niban sina boko wi, un̄ Yefiten gari wure.

Yefiten n̄o mweeru

²⁹ Yera Yinni Gusunon Hunde u Yefite ȳowa. Ma u Manasen tem sara u da Misipaã Galadin temã. Min diya u maa da Am̄niban temã. ³⁰ Miya u Yinni Gusunã n̄o mwee teni kua u nɛɛ, Yinni, à n man Am̄niba nãmu beria, ³¹ ma na bu kamia na wee,

tānu wi na gbia na ka yinna, wiya kon mwa n ka nun yāku dō mwaararugiru kua.

³² Min diya u seewa u da Amōniban temō u ka bu tabu ko. Ma Yinni Gusunō u maa nūn bu nōmu bēria. ³³ Ma u bu kamia u nasara sua u ben wusu yendu mwa si su wāa Aroēēn di n ka da Minitio sere ka Abeli Keramimuō. Ma Gusunō u dera Isireliba ba bu taare mam mam.

³⁴ Sanam mē Yefite u gōsira win wuuō, Misipao, yera win bii wōndia u yarima u nūn sennō wee, u bara kpāru soomō u yaamō. N deema bii wōndia wi turowa u mara. Un maa bii goo mō. ³⁵ Sanam mē u bii wi wa, yera u win tiin yaberu nenua u karana nuku sankiranun sō, u nōogiru sua u nēē, nēn bii, nuku sankira bakanu sōra a man doke mi. Domi na Yinni Gusunō nō mweeru kua. Tan maa kōbiarō.

³⁶ Ma bii wōndia wi, u win tundo wisa u nēē, ā n Yinni Gusunō nō mweeru kua, a ka man koowo kpuro nge mē a gerua domi u dera a Amōniba be ba sāa wunen yiberēba mōru kōsia. ³⁷ Adama a man suru yiru kēeyō gina kpa n da guunu wōllo ka nēn wōndia kpaasibu su wuri ko mi, yēn sō nan durō sue na ka gbiō.

³⁸ Ma Yefite u nūn suru yiru ye kā. U da guunu wōllu mi, ka win wōndia kpaasibu ba wuri kua.

³⁹ Ye suru yiru ye, ya yiba, u da u win tundo deema. Ma tundo u ka nūn yāku te kua, tēn nō mweeru u Yinni Gusunō kua. Nge mēya wōndia wi, u ka gu, un durō sue. Saa dōma ten diya ba woro teni yi Isirelio.

⁴⁰ Wōō baagere Isireliban tōn kurōbu ba ra yariwa wuun di bu da bu Yefite Galadigiin bii wōndia wi swīiya sō nne.

Yefite ka Efaraimuba

12

¹ Yeniban biruwa Efaraimuba ba menna ba Yuudenin tɔbura ba da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia Yefiten mi, ba nɛɛ, mban sɔna a Amɔniba tabu wɔri ma an sun soka su nun somi. Yen sɔ tɛ, sa ko nun dɔɔ mɛni ka wunen diru sannu.

² Yera Yefite u bu wisa u nɛɛ, geema, nɛ ka nɛgibu sa ka Amɔniba tabu kua gem gem. Saa ye sɔɔra na bɛɛ soka i ka sun somi. Adama bɛɛn goo kun nɛ. ³ Ye na wa mɛsum, yera na nɛn wāaru kari bɔrie na ka Amɔni be tabu kua. Yinni Gusunɔ u maa man bu nɔmu bɛria. N n mɛn na, mba na kua i ka man tabu wɔrima giso.

⁴ Yera Efaraimu be, ba Galadigii be sɔɔwa ba nɛɛ, i sɔawa be ba duki yakura bɛɛ Efaraimun bwese kɛran di i da i wāa Manaseban suunu sɔɔ.

Ye Yefite u nua mɛ, ma u win tɔmbu kpuro menna ba Efaraimuba tabu wɔri ba kamia. ⁵ Yera Galadigii be, ba da Yuudenin tɔbura yɛɔ ba swaa bura mi Efaraimuba ba koo tɔbura. Efaraimu goo ù n na mi, ù n kī u tɔbura, yera Galadigibu ba ra nùn bikie bu nɛɛ, a sɔawa Efaraimu?

U n nɛɛ, aawo, ⁶ kpa bu nɛɛ, n n mɛn na, a geruo a nɛɛ, Kiboleti.

Kpa u nɛɛ Giboleti.

Domi Efaraimu be, ba ku ra kpī bu gere dee dee. Sanam mɛya Galadigii be, ba koo nùn sɛre yande bu saka Yuudenin tɔbu mi. Ben taa bi sɔɔ, Efaraimuba nɔrɔbun suba weeru ka yiruwa (42.000) ba gu.

⁷ Yefite wi, u Isireliba kparawa wɔɔ nɔɔba tia ma u kpuna u gu, ba nùn sikua win wuuɔ, Galadin temɔ.

Kparobu gabu, Ibisani

ka Eloni ka Abudoni

⁸ Yefiten biru Ibisani, Betelehemugiiwa u kua Isireliban kparo. ⁹ Bibu watawa u mara, bii tɔn durɔbu tɛna, tɔn kurɔbu maa tɛna. Ma u dera bii tɔn kurɔ be, ba mɔra ka Isireliban bwese kɛri gɛɛ. Mɛya maa win tɔn durɔ be, ba wɛndiaba sua Isireliban bwese kɛri gɛɛ sɔɔ. U Isireliba kparawa wɔɔ nɔɔba yiru. ¹⁰ Yen biru u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Betelehemuɔ.

¹¹ Ibisani biru, Eloni, Sabulonin bwese kɛragiiwa u kua Isireliban kparo. U Isireliba kparawa wɔɔ wɔkuru. ¹² Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Ayalonio Sabulonin temɔ.

¹³ Elonin biru, Abudoni, Hilɛlin bii, Piratonigiiwa u kua Isireliban kparo. ¹⁴ Bibu weeruwa u mara. Ma win debuminu sɔa tɛna. Win bii be, ka win debumii ni, ben baawure u win keteku mɔwa. Abudoni u Isireliba kparawa wɔɔ nɔɔba ita. ¹⁵ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba nɔn sikua Piratonio Efaraimun temɔ Amalekiban guurɔ.

Sansom marubu

13

¹ Abudonin biru Isireliba ba kpam kua ye yaɔn Yinni Gusunɔ dore, ma u bu Filisitiba nɔmu bɛria wɔɔ weeru.

² N deema durɔ goo wɔa Soreɔ Danun bweseru sɔɔ, win yisira Manɔa. Win kurɔ u sɔawa wiro. ³⁻⁵ Sɔa teeru Yinni Gusunɔn gɔrado * goo u kurɔ wi kure u nɛɛ, wee, a sɔa wiro, adama kaa gura sua kpa a bii tɔn durɔ ma. U ko n sɔawa wi ba wuna nenem

* **13:3-5** Yinni Gusunɔn gɔrado Isireliba ba ku ra kɔ bu Gusunɔn yisiru sia. Yen sɔna u n bu kurema ba ra nɛɛ, Gusunɔn gɔradowa.

Gusunon sɔ saa win marubun di. Yen sɔ, a n tii se, a ku tam gam nɔ, kpa a ku gaa seseruginu di. A ku ra maa de bu bii win seri bura, domi wiya u koo Isireliba woram tore saa Filisitiban noman di.

⁶ Ma kurɔ wi, u da u win durɔ sɔwa u nɛɛ, Gusunon tɔnu goowa u man deema. U saawa nge Gusunon gorado goo. U nanum mɔ too. Nañ maa nùn bikie mìn di u na. Un maa man win yĩsiru sɔwa. ⁷ Adama u man sɔwa u nɛɛ, kon be gura sua kpa n bii tɔn durɔ ma. Yen sɔ, n ku be tam gam nɔ, kpa n ku gaa seseruginu di. Domi bii wi, u ko n saa wi ba wuna nenem Gusunon sɔ saa win marubun di sere ka win wāarun nɔrɔ.

⁸ Yera Manɔa u kanaru kua nge mɛni, u nɛɛ, Yinni, a de wunen tɔnu wi a gɔrima mi, u kpam sun naawa kpa u sun sɔsi ye n weenɛ su bii wi kua wi sa ko ma mi.

⁹ Ma Gusunɔ u Manɔan kanaru mwa, u dera win gorado wi, u wura kurɔ win mi, mi u sɔ gberɔ. Adama win durɔ sari mi. ¹⁰ Ma u duka da win durɔn mi, u nùn sɔwa u nɛɛ, durɔ wi u na nen mi gin teeru, wee u maa na tɛ.

¹¹ Manɔa u seewa u win kurɔ swĩi ba na durɔ win mi. Yera Manɔa nùn bikia u nɛɛ, wuna a ka kurɔ wi gari kua?

Ma u nɛɛ, oo, nɛna.

¹² Manɔa u nɛɛ, wunen gari yi, yì n koora, wooda yerà sa ko swĩi bii win sɔ. Amɔna sa ko nùn kua.

¹³ Ma Yinni Gusunon gorado wi, u nùn wisa u nɛɛ, ye na kurɔ wi sɔwa mi kpuro, yera u koo se. ¹⁴ Un koo gāanu di ni nu yara resem di. Un tam gam nɔrumɔ, un maa gaa seseruginu dimɔ. Ye na nùn yiire mi kpuro, yera u koo ko.

¹⁵ Manḁa u Yinni Gusunḁn gḁrado wi sḁḁwa u nḁḁ, na nun kanamḁ, a de su nun gḁrasia, kpa su nun boo kpḁmu yaare ko.

¹⁶ Ma gḁrado wi, u nḁḁ, baa à n man gḁrasia, naḁ wunen dḁanu dimḁ. Adama à n kḁ a nu kon na ka mḁ, a ka ye Yinni Gusunḁ yḁku dḁḁ mwaararugiru kuo.

Manḁa unḁ yḁ ma Yinni Gusunḁn gḁradowa durḁ wi, u sḁa. ¹⁷ Ma u nḁḁ, amḁna wunen yḁsiru, kpa su wa su nun takaru ko, wunen gari yi, yḁ n koora.

¹⁸ Yera gḁrado wi, u nḁḁ, mban sḁna a nen yḁsiru bikiamḁ. Nen yḁsira, wi u ra maamaaki ko.

¹⁹ Saa yera Manḁa u boo kpḁmu sua ka dḁanu ganu u yi kperu wḁlḁ u ka Yinni Gusunḁ yḁkuru kua, wi, wi u ra maamaaki ko. Saa ye Manḁa ka win kurḁ ba yḁku te mḁera, ²⁰ saa ye sḁra dḁḁ yara ya seewa wḁlḁ yḁku ten min di, ma Yinni Gusunḁn gḁrado wi, u dua dḁḁ yara ye sḁḁ u ka suara. Ye Manḁa ka win kurḁ ba wa mḁ, ma ba kpuna ba wuswaa tem girari. ²¹ Saa ye sḁra u den gḁa ma Yinni Gusunḁn gḁradowa mi. Saa dḁma ten di Gusunḁn gḁrado wi, unḁ maa naare ben mi. ²² Ma Manḁa u win kurḁ sḁḁwa u nḁḁ, sa ko gbiwa mi, domi sa Gusunḁ wa.

²³ Yera win kurḁ u nḁḁ, Yinni Gusunḁ ù n kḁ u sun gon na, unḁ koo raa besen yḁku te mwa. Unḁ koo raa maa de su yeniba kpuro wa kpa su yenin bweseru nḁ ye sa nua tḁ.

²⁴ Amen biru kurḁ wi, u gura sua ma u bii tḁn durḁ mara. Ma ba nḁn yḁsiru kḁ Sansom. Bii wi, u kpḁa ma Yinni Gusunḁ u nḁn domaru kua. ²⁵ Sanam mḁ u wḁa Makane Danuḁ, Sorea ka Esitaolin baa sḁḁ, Yinni Gusunḁn Hunde u nḁn yḁḁwa u ka win sḁmburu tore.

*Sansom u wəndia goo kĩ**Tinnao***14**

¹ Sɔɔ teeru, Sansom u seewa u da Tinnao. Ma u bii kurəbu gagu wa mi, Filisitiban bii wəndiaba sɔɔ, ga nùn wěre. ² Ye u wuma u win tundo ka win mero sɔɔwa u nɛɛ, na bii kurəbu gagu wa Tinnao Filisitiban bibu sɔɔ. I man nùn kasuo n sua kurə.

³ Win tundo ka win mero ba nùn wisa ba nɛɛ, tən kurəbu sariwa wunen mero bisibu sɔɔ, n̄ kun mɛ bɛsɛn bweseru sɔɔ, a ka da a kurə kasu Filisitiba sɔɔ be ba ku ra bango ko mi?

Adama Sansom u win tundo sɔɔwa u nɛɛ, ka mɛ, a man nùn kasuo domi u man wěrewa.

⁴ Win tundo ka win mero bañ yě ma gari yi, yi weewa saa Yinni Gusunən min di, domi swaa u kasu u ka Filisitiba sanna. N deema saa ye sɔɔ, Filisitibara ba sã Isireliban yinnibu.

⁵ Yera Sansom u seewa u dɔɔ Tinna mi ka win tundo ka win mero. Ye ba tura Tinnagibun dāa gbaarə, miya Sansom u gera ma gbee sunə kpɛmu gagu ga nùn kɛɛnu gurema subaru sɔɔ ga kukirimə.

⁶ Saa yera Gusunən Hunde u nùn yɔɔwa ma u gbee sunə ge nɛnuu u yakana ka win noma nge mɛ ba ra boo buu yakane. Adama uñ win tundo ka win mero sɔɔwa ye u kua. ⁷ Ma u doona u da u ka kurə wi gari kua. Kurə wi, u nùn wěre gem gem. ⁸ Sɔɔ mɛɛrun biru Sansom u kpam sarə mi ka win tundo ka win mero u ka win kurə sua. Ma u gera gbee sunə goo ten mi, u tu mɛɛra. Yera u deema wee, t̄i yi moma te sɔɔ, yi tim koosi. ⁹ Ma u noma kpɛɛ u tim mɛ wɔwa u dimə swaaɔ. Ye u win tundo ka win mero naamwe,

u maa bu wē ba di. Adama uñ bu sōwa ma gbee suno gorun diya u tim me wunama.

Sansom u Filisitiba

sukuru kua

¹⁰ Ma win tundo u da kurō win yenuo. Miya Sansom u kurō kpaa dīanu kua domi meya aluwaasiba ba ra ko. ¹¹ Sanam me Filisitiba ba wa me, ma ba aluwaasiba tena kasu ba da ba ka nūn sina. ¹² Ma Sansom u bu sōwa u nēē, kon bēē sukuru garu kua. Sere n ka ko kurō kpaa ten sō nōba yiru, kpa i man tu tubusia. I n tu tuba, kon bēēn baawure yaberu kē ka tōo baka yānu. ¹³ Adama i kun tu tuba bēya i ko man ye kpuro wē. Ma ba nēē, oo, a sun tu kuo, sa swaa daki.

¹⁴ Ma u nēē,
dion min diya dīanu yara.
Damgiin min diya gāa duronu yara.

Ma ba kpāna bu suku te tubusia sere n ka kua sōo ita. ¹⁵ Yen biru ba Sansom kurō wi sōwa ba nēē, a wunen durō kōkirio u ka sun suku te tubusia. À n yina, sa ko bēē dōo meni, wunē ka wunen yenugibu kpuro. N n i sun sokawa i ka besen yānu wōra?

¹⁶ Ma Sansom kurō u na u sumo win wuswaa u nēē, a man kam mēerawa. An man kī. A nen tambu sukuru kua, adama an man tu tubusie.

Ma Sansom u nēē, suku te nañ nen tundo ka nen mero tubusie, wuna kon sere tu tubusia?

¹⁷ Ma u sumo tōo baatere Sansom wuswaa. Ye n kua sōo nōba yiruseru yera u nūn suku ten tubusianu sōwa. Domi wuri yi, yi den nūn wasira. Ma kurō wi, u da u nu win tambu sōwa. ¹⁸ Yera sōo nōba yiruse ten yoka tōn be, ba Sansom sōwa ba nēē,
mba n do n tim kere.

Nge mba n dam mɔ n kere gbee sunɔ.

Ma Sansom u nɛɛ, ì kun dɔa ka nɛn kurɔ sɔmburu kue nge naa wuku, ìn dɔa suku te tubu.

¹⁹ Yande Yinni Gusunɔn Hunde u nùn yɔɔwa ma u da u Asikalonigibu go tɔnu tɛna tɔn durɔbu tɔna. U ben yānu gura u ka da u be ba win suku te tuba wɛ. Ma u gɔsira win baan yenuɔ ka mɔru. ²⁰ Yera ba win kurɔ wi sua ba aluwaasi tɛna yen turo kã wi u kua win kurɔ kpaa saro.

Sansom u Filisitiba

mɔru kɔsie

15

¹ Ye n kua sɔɔ mɛɛru, alikama gɛɛbun saa, Sansom u boo kpɛmu gagu sua u ka win kurɔ beram da. Ye u tura mi, yera u win dokiri sɔɔwa u nɛɛ, na kɔ n da nɛn kurɔn dirɔ. Adama dokiri wi, u yina. ² U nɛɛ, na tamaa aɲ maa nùn kɔwa mam mam. Ma na nùn wunen bɔrɔ kã. Win wɔnɔ wee, a nùn suo kɔsire. U maa nùn buram kere.

³ Sansom u nɛɛ, nà n Filisitiba kɔsa kua tɛ, naɲ ko na n taare mɔ ye sɔɔ.

⁴ Ma u doona u sɛusu gooba wunɔbu (300) mwa u sin sinu bɔkua yiru yiru. Yera u wii bɔnnu sɔrisi nin sii nin suunu sɔɔ. ⁵ Ma u wii bɔn ni dɔɔ doke u sɛu si sure Filisitiban alikama gbaanɔ. Ye ba gã ba suba ka ye baɲ gɛɛbu kpa sere ka ben dɔa gbaanɔ mi ba olifiba duura, kpuro ya dɔɔ mwaarawa. ⁶ Ma Filisitiba ba nɛɛ, wara u sun yenin bweseru kua.

Ma ben gaba nɛɛ, Sansom, Tinnagibun dokiriwa, yèn sɔ ba win kurɔ wɔra ba goo kã.

Ma ba da ba kurɔ wi ka win tundo mwa ba bu dɔɔ meni. ⁷ Sansom u bu sɔɔwa u nɛɛ, yeniwa i mɔ? N n men na, naɲ derimɔ na kun mɔru kɔsie.

⁸ Ma u bu wɔri ka dam u bu go ta saka sara. Ma u da u wɔa Etamun kpee baa sɔɔ.

Sansom u Filisitiba kamia

⁹ Saa ye sɔɔra Filisitiba ba seewa ba da ba ben sansani gira Yudaban temɔ ba tɛrie sere Lekio. ¹⁰ Ye Yudaba ba bu wa ba nɛɛ, mba n kua i ka sun wɔrima meni.

Ba nɛɛ, Sansomwa sa kasu su mwa su bɔke su nɔn kua nge mɛ u sun kua.

¹¹ Yera Yudaban tɔnu nɔrɔbun suba ita (3.000) ba seewa ba da Etamun kpee baa mi, ba Sansom deema ba nɛɛ, aɲ yɛ ma Filisitibara ba sɔa besɛn yinnibu? Mban bwesera a sun kua meni.

Sansom u bu wisa u nɛɛ, nge mɛ ben tii ba man kua, nge mɛya na maa bu kua.

¹² Ba nɔn sɔɔwa ba nɛɛ, sa nawa su ka nun mwa su bɔke su nun Filisitiba nɔmu beria.

Ma u nɛɛ, i bɔruo bɛɛn tii i kun man goomɔ.

¹³ Ba nɛɛ, ya wɔ. Sa kɪ su nun bɔkewa su nun Filisitiba nɔmu beria. Saɲ nun goomɔ.

Ma ba nɔn bɔkua ka wɛɛ kpɛɛ yiru. Ba nɔn yarama kpee baa yen min di. ¹⁴ Ye u tura Lekio, Filisitiba ba nɔn sennɔ na ka wure bakanu. Saa yera Yinni Gusunɔn Hunde u nɔn yɔɔwa. Ma u wɛɛ yi ba ka nɔn bɔkua kasuka yi kua nge wɛɛ yi yi dɔɔ soora. Ma yi wɔruma win nɔman di. ¹⁵ Yera u ketɛkun baa saburo beku gagu dɔba u ka tɔmbu nɔrɔbu (1.000) go. ¹⁶ Ma u nɛɛ, ka ketɛkun baa saburowa na tɔmbu nɔrɔbu go. Na bu suba suba nge takanu.

¹⁷ Ye u gari yi saara u kpa, ma u ketekun baa saburo ge kã. Ma ba yam mi yĩsiru kã Ramati Leki. Yĩsi ten tubusiana baa saburon gunguru. ¹⁸ Yen biru nim n̄oru ga Sansom kua gem gem. Yera u Yinni Gusun̄o somiru kana u n̄εε, wuna a dera na n̄en t̄ambu faaba baka yeni kua. T̄ε kaa de n gbiwa ka nim n̄oru? Kpa n w̄ori t̄on tuko be bañ bango kuen n̄ama s̄a?

¹⁹ Yera Yinni Gusuno u dera nim mu yara kpee woru gagun min di Lekim, ma ya kua nim nonu. Sansom u nora ma win hunde ya wurama, u dam kua. Yen sōna ba nim nonu ge soka Eni Hakore. Yen tubusiana, wi u somiru kanan nim nonu. Ga wāa mi sere ka qison qiso.

²⁰ Sansom u kuawa Isireliban kparo wão yendu saa ye Filisitiba ba sãa ben yinnibu.

Sansom u Gasa da

16

¹ Sõõ teeru Sansom u da Gasaa. U kuro tanõ goo wa mi, ma u da u kpuna win mi. ² Yera Gasagiba nua ma u wãa mi. Ma ba yam mi tarusi ba nùn mara wõku giriru wuu gen kənnəwə. Ba yõra sēē wõku giri te, ba nēē, n n kua yam sāreru, kpa bu nùn go. ³ Ye n kua wõkurun bənu, yera Sansom u seewa u wuu gen gambo gira ye kpuro wuka u seru sɔndi u ka da sere guuru wəllə te ta wãa Heboronin deedeeru.

Sansom ka Dalila

⁴ Yen biru Sansom u kpam kurɔ goo wa u nùn wɛrɛ. Kurɔ wi, u wāawa Sorɛkin wɔwaa. Win yīsira Dalila. ⁵ Ma Filisitiban sinambu ba da kurɔ win mi, ba nɛɛ, a nùn kɛkirio kpa a nɔ mìn di win dam

bakam mε, mu wee, ka nge mε sa ko ko su ka nùn noma turi. Saa yera sa ko nùn kamia kpa bεsεn baawure u nun sii geesun gobi nɔrɔbu ka wunɔbu (1.100) wε.

⁶ Ma Dalila u da u Sansom sɔɔwa u nεε, na nun kanamɔ a man sɔɔwɔ man diya wunen dam bakam mε, mu wee. Mba ba koo ka nun bɔke, bu ka nun kamia.

⁷ Sansom u nùn wisa u nεε, bà n man bɔkua ka tɛn wεε beki nɔɔba yiru, kon kowa dam sarirugii kpa na n sãa nge tɔn be ba tie.

⁸ Ma Filisitiban sinambu ba tɛn wεε beki kasuma wasi nɔɔba yiru yi baɲ keewe. Yera Dalila u ka yi Sansom bɔkua. ⁹ N deema Filisiti gaba wãa ba kukua win mi, dii sɔɔwɔ. Ma u nεε, Sansom, Filisitiba wee ba nun wɔrima.

Yera Sansom u seewa u tɛn wεε yi kasuka nge sobu ye ya dɔɔ soora. Ma baɲ gie mìn di win dam mε, mu naamɔ.

¹⁰ Ma Dalila u Sansom sɔɔwa u nεε, wee, a man yaakoru kua, ma a man weesu kua. Tε a suuru koowo a man gem sɔɔwɔ. Ka mba ba koo nun bɔke.

¹¹ Yera u nεε, bà n ka man wεε kpεε bɔkua yi baɲ ka gãanu bɔkure, kon kowa dam sarirugii kpa na n sãa nge tɔn be ba tie.

¹² Ma Dalila u wεε kpεε sua u ka nùn bɔkua u nùn sɔɔwa u nεε, Sansom, Filisitiba wee ba nun wɔrima.

N deema ben gaba wãa ba kukua dii sɔɔwɔ. Adama Sansom u wεε yi ba ka nùn bɔkua kasuka nge wεε siira.

¹³ Dalila u kpam Sansom sɔɔwa u nεε, sere ka tε a man yaakoru mɔwa a man weesu kuammε. A den man sɔɔwɔ ka gem ye ba koo ka nun bɔke.

U n̄ē, a n̄en wirun tara n̄ōba yiru ye m̄ennō ka w̄ē siiri a wesi.

¹⁴ Ye Sansom u dweeya, ma Dalila u win wirun tari yi m̄enna ka w̄ē siiri u wesa. Ma u ka yi d̄aru kparesi temō. Yera u n̄un yamia u n̄ē, Sansom, Filisitiba wee, ba nun w̄erima.

Sansom u yanda, win dom kpalla, ma u d̄aa te wuka ka wesi te sannu.

¹⁵ Kurō wi, u n̄un s̄ōwa u n̄ē, ma a maa n̄ē a man kī ni? Adama wunen ḡoru gañ w̄aa dee dee n̄ē s̄ō. Wee, a man yaakoru kua sere n̄on ita. An̄ man s̄ōwa m̄in di wunen dam bakam m̄e, mu wee.

¹⁶ Baadommawa u ra n̄un gari yi s̄ōm̄ sere win baasi bi, bu Sansom bande, u ka bu wasira. ¹⁷ Ma u n̄un win ḡoru wukia u n̄un s̄ōwa u n̄ē, k̄ō gañ n̄en wiru ȳē saa m̄in di ba man mara. Domi na s̄āwa wi Gusunō u ḡosa saa n̄en m̄eron nukurun di. B̄a n̄ man k̄ona, n̄en dam mu koo man deri kpa n̄ ko dam sarirugii nge t̄on be ba tie.

¹⁸ Sanam m̄e Dalila u wa ma u n̄un win ḡoru kpuro wukia, ma u Filisitiban sinambu sokusia u n̄ē, bu den na t̄ē, domi Sansom u n̄un win ḡoru kpuro wukia.

Yera Filisitiban sinam be, ba seema ba na kurō win mi ka gobi yi. ¹⁹ Ma Dalila u dera Sansom u dweeya win taarō ma u goo soka, u na u win tari n̄ōba yiru ye kpuro k̄ona. Ma Sansom dam mu doona. Nge m̄eya Dalila u ka n̄un n̄oma tura. ²⁰ U n̄ē, Sansom, Filisitiba wee, ba nun w̄erima.

Ma u dom yanda, u tii s̄ōwa u n̄ē, kon yari n̄ ka tii yina nge m̄e na ra ko. Domi uñ ȳē ma Yinni Gusunō u n̄un deri. ²¹ Yera Filisitiba ba n̄un s̄ere ba win n̄oni yiru kpuro w̄owa. Ma ba ka n̄un da

Gasaa. Ba nùn bókua ka sii gandun yóni ba nùn doke piriśəm dirə. Ba dera u dobi nammə nge mε ba ra ben yaa sabenu koosie. ²² Sanam dɔɔ sanam wee, win seri kpiimə yi ba raa kəna mi.

Sansom gəə

²³ Saa ye sɔɔ, Filisitiban sinambu ba menna bu ka ben būu Dagoni yāku bakaru kua bu maa nuku dobu ko. Domi ba nεε, u bu ben yiberε Sansom nɔmu beria.

²⁴ Sanam mε ba būu wi wa, yera ba nùn siarabu wəri ba mɔ, besen būu u sun besen yiberε noma beria wi u raa besen tem sankumə, ma u besen tən dabinu goomə.

²⁵ Ben nuku doo bi sɔɔ, ba nεε, su Sansom yarama u na u sun yēesu go. Ma ba nùn yarama piriśəm dirun di. U na ma ba nùn yaakoru kua. Ba nùn yōrasia gbere yirun baa sɔɔ. ²⁶ Yera Sansom u aluwaasi wi u win noma neni sɔɔwa u nεε, a man yīsuo kpa n gbere be nεnε bèn wəllə gidambisa yeni ya sɔ kpa n yi gballi.

²⁷ N deema tamba yiba dii te sɔɔ, tən durəbu ka tən kurəbu. Filisitiban sinambu nɔɔbu kpuro ba wāa mi. Be ba wāa wəllə, ben geera kua tɔnu nərəbun suba ita (3.000) be ba Sansom mεera doma te.

²⁸ Yera Sansom u Yinni Gusunə kana u nεε, Yinni, na nun kanamə, a man yaayo, a maa man dam kēeyə nən tee teni tona kpa n Filisitiba mərə kəsia n wiru go nən neni yiru yen sɔ.

²⁹ Ma Sansom u gbere suunukii yiru ye nɛnua yèn wəllə gidambisa ye, ya yɔ, tia win nəm geuə, tia maa win nəm dware.

Ma u ye b̄oria, ³⁰ u n̄εε, a de n gbi ka Filisitiba sannu. Ma u yāara ka win dam kpuro, ma dii te, ta Filisitiban sinambu w̄ari ka t̄on be ba wāa mi. T̄on be ba gu ka wi sannu d̄oma te, ba dabi ba kere be u go sanam m̄ε u wasi.

³¹ Yera win w̄on̄obu ka win tondon ȳenugibu kpuro ba na ba win goru sua ba ka da ba sikua win tundo Man̄aan sikir̄o, Sorea ka ̄Sitaolin baa s̄o.

W̄o ȳenda Sansom u Isireliba kpara.

Mika u b̄ūnu kua

17

¹ Dur̄o goo u wāa Efaraimun guunun bera gia, win ȳisira Mika. ² S̄o teeru u win m̄ero s̄ōwa u n̄εε, sii geesun gobi n̄r̄obu ka wun̄obu (1.100) yi a n̄εε, ba gb̄ena, sere a gb̄en̄o wi b̄̄rusi n̄en n̄oni biru, yi wee. N̄ena na yi sua.

Ma win m̄ero u n̄εε, Gusun̄o u b̄̄ri yi ḡosia domaru wun̄ε s̄o, n̄en bii.

³ Ma Mika u gobi yi suama u win m̄ero wesia. Yera m̄ero u n̄n̄ s̄ōwa u n̄εε, wee, na sii gee si Yinni Gusun̄o w̄̄em̄o, bu bw̄āroku koowo wun̄en s̄o kpa bu su pote. N n̄ m̄en na, a yande su n̄enūo.

⁴ Adama u yina. Ma u su m̄ero wesia. Yera win m̄ero wi, u sin gobi goobu (200) sua u seko w̄̄. Ma seko wi, u bw̄āroku kua u gu sii gee si pote. Yen biru ba gu yi Mikan dir̄o.

⁵ N deema Mika u raa s̄āa yeru m̄o win ȳenūo. Ma u dera ba n̄n̄ bw̄āroku ganu kua. Ma u win tiin bii turo ḡosa u kua nin ȳāku kowo. ⁶ Domi saa ye s̄o, Isireliba bañ kparo m̄o, baawure u m̄̄wa ye u k̄i.

⁷ Saa ye sɔɔ, aluwaasi goo wãa Betelehemuɔ Yudan temɔ. Durɔ wi, u sãawa Lefin bweseru. ⁸ Ma u seewa Betelehemun di u win wasangariru doona. Ye u tura Efaraimun guunɔ, ma u dua Mikan yenuɔ. ⁹ Yera Mika u nùn bikia u nɛɛ, man diya a wee.

Ma u wisa u nɛɛ, nɛ yãku kowon bwesera. Na weewa Betelehemun di ye ya wãa Yudan temɔ. Na nɛn bɔsunu mɔwa, na kasu mi kon sina.

¹⁰ Ma Mika u nùn sɔɔwa u nɛɛ, n n mɛn na, a sinɔ nɛn mini kpa a n sãa nɛn yɛnun yãku kowo, kpa na n da nun sii geesun gobi wɔkuru wɛ wɔɔ baagere, ka sere maa yãa ni kaa n da doke, kpa na n nun nɔɔrimɔ.

Ma durɔ wi, u wura. ¹¹ Nge mɛya u ka sina Mikan mi. Ma Mika u nùn mɛɛra nge win tiin bii. ¹² Ma u nùn kua win yãku kowo. ¹³ Yera Mika u tii sɔɔwa u nɛɛ, na yɛ ma Yinni Gusunɔ u koo man domaru kua tɛ domi na yãku kowo mɔ wi u sãa Lefin bweseru.

Danuba

ba Mikan bwãarokunu

ka win yãku kowo wɔra

18

¹ Saa ye sɔɔ, Isireliba baɲ kparo mɔ. Mɛya maa Danuba ba kpana bu ben tem mwa mɛ ba tubi di. Yera ba bɔsu ba tem kasu. ² Ma ba tabu durɔ wɔrugɔba nɔɔbu gɔsa ben suunu sɔɔ ba bu gɔra saa Sorean di ka ɛsitaolin di bu ka da bu tem saria mɛɛri. Ma tɔn be, ba seewa ba da. Ye ba tura Efaraimun guunɔ, yera ba dua Mikan yenuɔ ba kpuna. ³ Sanam mɛ ba wãa mi, yera ba Lefi goon nɔɔ nua, ma ba win gari gerubu tuba. Yera ba nùn

soka ba bikia ba nɛɛ, mba a kom na bera gee. Mban sɔna a wāa mini.

⁴U bu wisa u nɛɛ, Mikawa u man yii mini na n sãa win yāku kowo, u n man gobi kɔsiamɔ.

⁵Ma tɔn be, ba nùn sɔwa ba nɛɛ, a Gusunɔ bikio u sun sɔsi beɛn sanum mù n koo dora.

⁶Ma yāku kowo wi, u bu wisa u nɛɛ, i doo ka bɔri yendu. Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ kpapa beɛn sanum sɔɔ.

⁷Ma tɔnu nɔɔbu be, ba doona min di, ba da Laisio. Ba deema bera min tɔmba wāawa bɔri yendu sɔɔ, nandabu sari, nge Sidonigibu. Domi tɔn tuko goo kun bu baasi. Mɛya baɲ maa wɛrɔ goo mɔ turuku. Sidonigibu ba ka bu toma. Baɲ maa wāasine ka bweseru garu. ⁸Laisi min di, tɔmbu nɔɔbu be, ba gɔsira ba da ba begibu deema Soreaɔ ka ɛsitaolio. Ma begii be, ba bu bikia ba nɛɛ, mba ka mba i wa mi gia. ⁹Ma ba wisa ba nɛɛ, i seewo su da su Laisigibu wɔri. Domi tem mi ba wāa mi, tem gem tiiwa. I ku de sa n wāa mini sa n kom yaa bie. I seewo su da fuuku su bu wɔri, su ben tem mɛ mwa. ¹⁰Tem mɛ, mu kpā, gāanu kun maa bu kɔmiɛ. Sà n tura mi, sa ko deema wee ba wāa bɔri yendu sɔɔ. Gusunɔ u koo maa sun bu nɔmu beria.

¹¹Yera Danun bwese te sɔɔ, tɔmbu nata (600) ba seewa saa Sorean di ka ɛsitaolin di ba ben tabu yānu nɛni. ¹²Ba da Yarimun wuuɔ Yudan temɔ ba ben sansani gira mi. Yen sɔna ba yam mi sokumɔ Makanɛ Danu sere ka gisɔ. Yen tubusiana Danun sansani. ¹³Saa min diya ba maa da Efaraimun guunɔ ma ba da sere Mikan yenuɔ. ¹⁴Yera tɔmbu nɔɔbu be ba raa tem min saria mɛɛrim na mi, ba begibu sɔwa ba nɛɛ, i yɛ ma bwāaroku ge ba sii

geesu pote ka bwāarokunu ganu nu wāa diru mini? N n mēn na, i de su bwisiku ye n weenε su ko.

¹⁵ Ma tən be, ba da diru mi Lefi aluwaasi wi, u wāa. Ma ba nūn tōbura. ¹⁶ Tōmbu nata ye, ba da ba yō dii kōnnōwō ba tabu yānu nēni. ¹⁷ Ma tōmbu nōbu be, ba dua Mikan dirō, ba bwāaroku ni yarama kpuro. Saa ye sō, yāku kowo wi, u yō dii kōnnōwō ka tōnu nata ye. ¹⁸ Ye u wa tən be, ba dua Mikan dirō ba bwāaroku ni yarama, yera u bu bikia u nεε, mba i mò mi.

¹⁹ Yera ba nūn wisa ba nεε, a wunεn nōo mario. A ku gam gere. Sa ko nun ko besen yāku kowo. Yen yerà a kīru bo, a n sāa tən turon yāku koowo? Nge Isirelin bwese kerī giragii.

²⁰ Ma gari yi, yi yāku kowo wi dore. Yera ba nūn bwāaroku ni wē u ka bu swīi.

²¹ Ma Danu be, ba gurena ba doona, ba ben bibu gbiisie ka yaa sabenu ka sere ben sōmunu. ²² Ye ba yara Mikan yenun di ba tonda, yera be ba ka Mika wāa sannu ba gurena ba Danu be naa gira, ²³ ba bu sokumō tāa tāa. Yera Danu be, ba yōra ba Mika bikia ba nεε, mba a kī a ka sun naa gire mε.

²⁴ Ma u bu wisa u nεε, mba n maa man tie. Wee, i nēn būnu gura ma i nēn yāku kowo mwā, ma i mò, mba na kī?

²⁵ Yera ba nεε, sañ maa kī su wunεn nōo nō. À n maa yina, besen gabun mōru koo se kpa bu nun wōri bu go tē, wunε ka wunεn yenugibu.

²⁶ Ma Danu be, ba ben swaa wōri ba n doonō. Ye Mika u wa tən be, ba nūn dam kere, yera u gōsirama u wuma win yenuō.

Danuba ba Laisi kamia

²⁷ Nge mɛya Danuba ba ka Mikan bwāarokunu doona ka win yāku kowo sannu. Yen biruwa ba da ba Laisi wəri, ba yen tambu go be ba raa wāa bəri yendu sɔɔ mi. Ye ba bu go ba kpa, ma ba wuu ge dɔɔ mɛni. ²⁸ Goo kun kpīa u Laisigii be faaba kue, domi Sidonigibu ba ka bu toma. Bañ maa ka bweseru garu wāasinɛ. Ba wāawa Bɛti Rehɔbun wɔwaa. Yen biruwa Danu be, ba wuu ge bana ba sina mi. ²⁹ Ma ba gu yīsi kpaaru kã, Danu. N deema ben sikadon yīsira mi, wi u sãa Yakɔbun bii. ³⁰ Yera Danu be, ba bwāaroku ge gira bu ka sã. Ma Yonatam, Gɛɛsɔmun bii, Mɔwisin debubu, ka win bibu ba kua ben yāku kowobu sere ba ra ka Isireliba gura ba ka doona tem tukumɔ. ³¹ Nge mɛ Isireli be ba tie ba Yinni Gusunɔ sãamɔ Siloɔ n ka tɛ, nge mɛya Danu be, ba maa bwāaroku ge ba gira mi sãwa n ka tɛ.

Lefi goo ka win kurɔ

19

¹ Lefi goo wāa Efaraimun guunun bera gia, baru kpaaru garun mi. Yera u kurɔ tanɔ goo sua wi u sãa Bɛtelehemugii Yudan temɔ. Saa ye sɔɔ, Isireliba bañ sunɔ mɔ. ² Durɔ wi ka win kurɔ ba sanna. Yen sɔna kurɔ wi, u da u sina suru nnɛ win tundon yɛnuɔ Bɛtelehemuɔ. ³ Yera win durɔ u nùn naa da u nùn kɔkiri u ka wurama yɛnuɔ. Sanam mɛ u dɔɔ, win sɔm kowo u nùn yɔsiri ka ben ketekunu yiru. Ye ba tura kurɔ win mi, ba dua win tundon dirɔ. Ye tundo wi, u durɔ wi wa, ma u nùn dam koosia ka nuku dobu. ⁴ U dera ba sina mi, sɔɔ ita. Ba di ba nɔra. ⁵ Sɔɔ nnɛse ba seewa buru buru yellu ba sɔɔru kua bu ka doona. Adama win dokiri u nɛɛ, bu yɔro bu gāanu di bu sere doona.

⁶ Ma ba sina ba di be yiru ye. Yera dokiri wi, u maa bu gōra u nēē, bu kpunō sere sisiru bu maa nuku dobu ko.

⁷ Lefi wi, u kīa u doona adama win dokiri u nūn suuru kana ma u maa sina wōku teeru. ⁸ Sōo nōobuse u seewa buru buru yellu u ka doona. Yera dokiri wi, u maa nēē, u sinō u gāanu di kpa u doona sōo ù n kella.

Ma ba sina ba di sannu. ⁹ Sanam mē Lefi wi, u seewa ka win kurō ka win sōm kowo, win dokiri wi, u nūn sōowa u nēē, sōo u kpa, yam maa tīramō. Bu maa sinō sere sia bururu, kpa bu yellu se bu swaa wōri.

¹⁰ Adama Lefi wi, u den yina, ma ba swaa wōri ka win kurō ka win sōm kowo wi, ka ben ketekunu yiru ye. Yen dōma te, ba tura Yebusin deedeeru ye ba maa sokumō Yerusalemu. ¹¹ Sanam mē ba Yebusi ye bōku kua, saa ye sōo, sōo u kpeema. Yera sōm kowo wi, u win yinni sōowa u nēē, a de su da Yebusiban wuu genin mi su kpuna.

¹²⁻¹³ Yera win yinni u nūn wisa u nēē, tōn tukobun wuuōra sa ko da? A de su yande turi Gibeao, ñ kun mē Ramaō mi Isireliba ba wāa, kpa su kpuna min gam.

¹⁴ Yera ba ben swaa wōri ba n doonō. Sanam mē ba tunuma Gibeao Benyamēen temō, sōo u dua u kpa. ¹⁵ Ye ba tura mi, ba da ba wāawa batuma mi wuugiba ra mēnnē. Adama goo kun bu soka bu na bu kpuna win yenuō.

¹⁶ Yera durō tōkō goo u wee gberun di, u sarō. U sāawa Efaraimun guunun beragii. Adama u wāawa wuu gen mi. N deema Gibeagii be, ba sāawa Benyamēeba. ¹⁷ Yera u nōni seeya u tōn be wa, ba sō

wuun mɛnnɔ yeru mi. Ma u bu susi u nɛɛ, bɛɛ ka sanum. Man diya i wee. Mana i dɔɔ.

¹⁸ Lefi wi, u nùn wisa u nɛɛ, sa weewa Betelehemun di ye ya wāa Yudan temɔ. Sa dɔɔwa sere Efaraimun guunun bera gia baru kpaaru garun mi, domi miya na wāa na ka sāa yāku kowo. Yen sōna na gɔsirɔ mi. Adama ye sa tunuma mini, goo kun sun dam koosie su sere nɛɛ, sa ko sɔbia yēron yenuɔ, ¹⁹ baa mɛ sa taka mɔ bɛsɛn ketɛkunun sɔ, sa maa dīanu ka tam mɔ. Gāanu kun sun kɔmiɛ.

²⁰ Saa yera durɔ tɔkɔ wi, u nɛɛ, to, i duuma. Gusunɔ u de i bəri yendu wa. Yèn bukata i mɔ, kon bɛɛ ye kpuro kasua. I ku kpuna batuma mini. I na su da nɛn yenuɔ.

²¹ Ma u ka tɔn be da win yenuɔ u ben ketɛkunu dīanu wē. Ben tii ba ben naasu kpakia, ma u bu dīanu wē ba dimɔ ba nɔrumɔ ²² ba nuku dobu mɔ.

Yera wuu min tɔmbu gabu be ba sāa garu ko sariba, ba na ba dii te sikerena, ba ten gambo soomɔ ba baasi ba mɔ, a durɔ wi u dua wunen yenuɔ mi sun yarama su ka nùn kpuna nge tɔn kurɔ.

²³ Ma durɔ tɔkɔ wi, u yara u bu suuru kana u nɛɛ, aawo, nɛgibu. I ku daa kōsa yenin bweseru ko domi nɛn yenuɔra durɔ wi, u wāa. ²⁴ Wee na bii wɔndia mɔ wi u kun durɔ yē. Durɔ win tii, u maa kurɔ mɔ. Na kon bɛɛ bu yarama kpa i ka bu ko nge mɛ i kī. Adama i ku ka durɔ win tii kōsa yenin bweseru ko.

²⁵ Ka mɛ, tɔn be, bañ durɔ win gari wure. Yera Lefi wi, u win kurɔ yarama u bu wē. Ma ba nùn tilasi kua ba ka nùn kpuna wōku giriru sere yam ka sāra. Yen biru ba nùn deri u doona. ²⁶ Yera kurɔ wi, u seewa u na u wɔruma yenu gèn mi win durɔ u wāan kɔnnɔwɔ. ²⁷ Ye n kua bururu, Lefi wi, u seewa

u kī u swaa wōri. U gambo kenia, yera u deema wee, win kurō u kpī u gāseru demie kōnnōwō. ²⁸ Ma u kurō wī sōwā u nē, a seewo su doona.

Adama uñ wisibu nua. Ase kurō wī, u guwa mi. Yera durō nūn sua u sōndi win ketekun wōlō u ka doona win wuuō. ²⁹ Ye u tura win yenuō, yera u woburu sua u ka kurō win goo te bōtira kpirinu wākura yiru, ma u Isireliban bwese kera baayere kpiri tia tia mōrisia. ³⁰ Be ba ye wa kpuro, ba biti soorawa ba nē, sañ yenin bweseru waare saa mīn di sa yarima Egibitin di. Yen sō, i de su mēna su wesiana kpa su wa yen mē sa ko ko.

Ba Benyamēba sēyasia

20

¹ Isireli be ba wāa Danuō sō yēsan nām geu gia sere n ka girari Beri Sebaō sō yēsan nām dwarō ka maa be ba wāa Galadin temō sō yari yeru gia, ba mēna ba nō tia kua nge tōn turo Yinni Gusunōn sāa yerō Misipaō. ² Ben bwese kera baayeren wirugibu ba nawa dōma te. Ben tabu naanaakobu be ba koo kpī bu ka takobi sanna ba sāawa tōmbu nōrōbun suba nēru (400.000). ³ N deema Benyamēba ba nua kō ma Isireli be ba tie ba mēne Misipaō.

Ma Isireli be, ba bikia ba nē, amōna daa kōsa yenin bweseru ya ka koora.

⁴ Ma Lefi wīn kurō ba go mi, u bu sōwā u nē, na nēn kurō naa dawa sa wee. Ma sa tunuma Gibeā sa kpuna mi. ⁵ Yera Gibeagii be, ba man seesi, ba na ba man tarusi diru mi na kpī wōkuru. Nēn tiiwa ba raa kasu bu ka kpuna bu go adama na bu nēn kurō wē ma ba ka nūn kpuna ka tilasi ba go. ⁶ Yera na win

goo te sua na b̄atira na Isirelin bwese k̄era baayere k̄piri tia tia m̄orisia. Domi ḡāa k̄suna ba kua mi, n̄in bweseru n̄ n̄ ween̄ Isireliba bu ko. ⁷ Yen s̄, b̄ēē Isireliba, wee i m̄enn̄ mini t̄ē. I wesian̄ kpa i ko ye n̄ ween̄ i ko.

⁸ Ma be kpuro ba n̄ō n̄era nge t̄an turo. Ba n̄ē, b̄ēēn goo kun wur̄ win ȳenū u sere n̄ē u koo sina win kuu bekurugir̄. ⁹ Wee ye sa ko Gibeagii be kua. Sa ko t̄et̄e towa ¹⁰ su ka t̄ambu ḡasi Isirelin bwese k̄era baayere s̄ō. T̄ambu wun̄bu (100) s̄ō, sa ko w̄akuru w̄ia. T̄ambu n̄r̄abu (1.000) s̄ō, sa ko wun̄bu w̄ia. T̄ambu n̄r̄abun suba w̄akuru (10.000) s̄ō, kpa su n̄r̄abu w̄ia. T̄an beya ba koo da bu sun d̄ianu kasuama su ka wa su di b̄ēē be sa m̄enn̄ mini, kpa su wa su Gibeagii be s̄ēyasia ben daa k̄sa ye ba kua min s̄.

¹¹ Nge m̄eya Isireliba kpuro ba ka m̄enna ba n̄ō tia kua bu ka Gibeagii be w̄ori. ¹² Ma Isireli be, ba t̄ambu ḡara Benyam̄ēn tem kpuro s̄ō ba n̄ē, am̄ona k̄sa yenin bweseru ya ka koor̄a b̄ēēn suunu s̄ō m̄. ¹³ Yen s̄, i sun t̄an k̄so be n̄omu s̄andio su bu go, kpa su k̄sa ye wuna b̄ēē Isireliban suunu s̄ōn di.

Adama Benyam̄ē be, ba yina bu ben m̄ero bisi ben gari n̄. ¹⁴ Ma ba maa m̄enna Gibeā bu ka Isireliba tabu ko. ¹⁵ Yen d̄ama te, t̄ambu n̄r̄abun suba ȳenda n̄ōbu ka tia (26.000) be ba koo k̄p̄i bu ka takobi sanna, ba m̄enna Benyam̄ēn tem s̄ō ka sere maa tabu dur̄bu nata ka wun̄bu (700) be ba s̄āa Gibeān tiigibu. ¹⁶ Benyam̄ēban tabu dur̄bu s̄ō, ben nata ka wun̄bu (700) ba s̄āawa n̄m d̄waagibu. Be kpuro ba n̄oma dowa gem gem. Domi ben goo sari wi u koo t̄anun sera k̄purant̄ēru ȳisi u k̄omia.

¹⁷ Isireliba sɔɔ maa, be ba tabun dɔɔnɛ mɔ ba koo kpī bu ka takobi sanna ba sãawa nɔrɔbun suba nɛɛru (400.000).

¹⁸ Ma Isireli be, ba da Beteliɔ bu ka Gusunɔ bikia u bu sɔɔsi bwese kɛra ye ya koo gbi yu Benyamɛɛba wɔri. Ma Yinni Gusunɔ u Yudaba gɔsa. ¹⁹ Sisiru bururu Isireliba kpuro ba seewa ba ben sansani gira Gibeon bɔkuɔ. ²⁰ Yen biru ba ben tabu sĩa yi Gibeon deedeeru bu ka Benyamɛɛba wɔri. ²¹ Yen dɔma tera Gibeagii be, ba yarima ba Isireliba wɔri ba ben tɔmbu nɔrɔbun suba yɛnda yiru (22.000) go. ²²⁻²³ Ma Isireliba ba da ba Gusunɔ weeweenu koosi sere n ka kua yoka. Ma ba nɔn bikia ba nɛɛ, bu maa ben mɛro bisi be wɔrio?

Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, oo, bu doo.

Saa yera ba dam wa. Ma ba ben tabu sĩa kpī mi ba raa yellu kpī ba ka Benyamɛɛ be wɔri. ²⁴ Yera ba kpam Benyamɛɛba wɔri nɔn yiruse te. ²⁵ Benyamɛɛ be, ba kpam yarima ba Isireliban tabu durɔbu nɔrɔbun suba yɛndu yiru sari go (18.000). ²⁶ Yera Isireliba kpuro ba mɛnna Beteliɔ ba sina Yinni Gusunɔn sãa yeru mi, ba weeweenu mɔ. Yen dɔma te, ba nɔɔ bɔkuawa sere n ka kua yoka. Ma ba Yinni Gusunɔ yāku dɔɔ mwaararuginu kua ka siarabun yākunuu. ²⁷⁻²⁸ N deema Yinni Gusunɔn woodan kpakoro te, ta wāa Beteli mi. Finɛɛsi, Eleasaan bii, Aronin debubuwa u sãa yāku kowo saa ye. Yera Isireli be, ba Yinni Gusunɔ bikia ba nɛɛ, su kpam Benyamɛɛba wɔrio?

Ma u nɛɛ, oo, i doo. Kon bɛɛ bu nɔmu bɛria sia.

²⁹⁻³⁰ Sɔɔ itase Isireliba ba da ba tabu sĩa kpī bu ka Benyamɛɛba wɔri nge mɛ ba raa kua yellu. Adama ba maa tabu kowobu berua ba ka Gibeasikerena.

³¹ Yera Benyamεεba ba maa yara ba ka Isireli be yinna. Ma ba bu naa gira ba ka wuu yara ba tonda. Nge mε ba raa kua ba ka Isireliba go yellu, nge mεya ba maa torua ma ba maa ben tōnu tēna go Betelin swaaō ka Gibeagia sōō yakasō. ³² Ma Benyamεε be, ba nεε, wee, sa maa bu kamia nge yellu. Adama Isireliba ba nεε, i de su duki su kpa bu ben wuu deri bu tonda. ³³ Ma ba da ba menna Baali Tamaaō. Yera be ba raa kukua ba yarima Mare Geban di mi ba wāa. ³⁴ Ba sāawa tōmbu nōrōbun suba wōkuru (10.000). Ma ba da Gibeaa ba tabu kua gem gem ka Benyamεεba. Benyamεε be, bañ yē ba kam kobu dōōwa mi. ³⁵ Ma Yinni Gusunō u dera ba burisina Isireliban wuswaaō. Yen dōma tera Isireliba ba tōmbu go nōrōbun suba yēnda nōōbu ka wunōbu (25.100) Benyamεεn tabu kowobu sōō. ³⁶ Saa ye sōōra Benyamεεba ba tuba ma ba kam kuawa.

Isireliba ba raa duki sua ba bu deri yēn sō ba yē ma ben tabu kowobu gaba kukua Gibeaa ba Benyamεεba mara. ³⁷ Bera ba yarima ba Gibeaa ye wōri ba yen tōmbu go. ³⁸ N deema Isireliba ba raa wesiana ba nεε, be ba kukua mi, bu wuu ge dōō sōreo, kpa be ba tie bu gōsirama bā n wiisu wa. ³⁹ Ye ba wii si wa, yera ba gōsirama. Benyamεεba ba raa bu tōmbu tēna goori. Yen sōna ba tamaa ba maa bu kamiawa nge yellu. ⁴⁰ Adama saa ye sōō, wii bakara seewa saa Gibeaa di, ma Benyamεεba ba wa dōō wiira ben wuu wukiri mam mam. ⁴¹ Isireli be ba raa duki sua mi, ba gōsirama. Saa yera Benyamεε be, ba nanda, domi ba wa wōrō ye ya bu deema. ⁴² Yen sōna ba duki sua ba doona tem saaram bera gia. Adama Isireli be ba wuu ge dōō sōre ba yarima ba bu naa swīi ba goomō ⁴³ sere Gibeaa sōō yari

yerɔ. Baɲ wure Benyamɛɛ be, bu yɔra baa fiiko bu sere wɛra. ⁴⁴ Nge mɛya ba kua ba ka Benyamɛɛban tabu durɔbu nɔrɔbun suba yɛndu yiru sari (18.000) ye go. ⁴⁵ Ba maa ben tɔmbu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000) go swaa sɔɔ be ba duki mɔ ba dɔɔ tem saaramɔ Rimɔɔn kperu gia. Ma ba be ba tie naa swii sere Gideomuɔ. Miya ba maa ben tɔmbu nɔrɔbun suba yiru (2.000) go. ⁴⁶ Be ba gu dɔma te, ben bwese te sɔɔ, ba sɔawa tabu durɔbu nɔrɔbun suba yɛnda nɔɔbu (25.000).

⁴⁷ Adama Benyamɛɛba nata (600) ba kpia ba tura Rimɔɔn kperu mi, tem saaramɔ ma ba kua suru nne bera mi. ⁴⁸ Isireliba ba gɔsirama ba na Benyamɛɛ be ba tien wusu sɔɔ. Ba bu go go sere ka ben yaa sabenɔ. Hunde koni ye ya waa mi kpuro gesi, ba gowa. Ma ba ben wuu si kpuro dɔɔ meni.

Benyamɛɛn bwese kɛra

maa seewa

21

¹ N deema Isireliba ba raa nɔɔ mwɛɛru kua Misipaɔ ba nɛɛ, baɲ Benyamɛɛ goɔ ben bii wɔndia goɔ wɛɛmɔ u sua kurɔ. ² Ma ba na ba sina Betelio Yinni Gusunɔn wuswaaɔ sere n ka kua yoka. Ba wuri kua ka dam ³ ba nɛɛ, Gusunɔ, bɛsɛ Isireliban Yinni, mban sɔna bɛsɛn bwese kɛra tia ya kpeera.

⁴ Ma ba seewa buru buru yellu ba yaku yeru kua mi, ma ba yaku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yakunu kua ten wɔllɔ. ⁵ Yen biruwa ba nɛɛ, geema sa nɔɔ mwɛɛru kua ka bɔri sa nɛɛ, be ba kun de Misipaɔ Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ sa ko bu gowa. N n mɛn na, berɔ bɛsɛ Isireliba sɔɔ, baɲ ka sun mɛnnɛ mi.

⁶ N deema Isireliba ba g̃ru g̃sia ba n̄e, wee sa b̄e s̄en bwese k̄eri tia go. ⁷ T̄e am̄ona sa ko ko su ka B̄enyam̄e be ba tie kur̄bu waawa. Domi sa b̄̄rua k̄o Yinni Gusun̄n wuswaa sa n̄e, sañ maa bu b̄e s̄en bii w̄ndiaba w̄̄em̄o bu sua kur̄bu.

⁸ Ma ba bikiana ba n̄e, b̄e s̄e s̄o ber̄a bañ n̄e Yinni Gusun̄n wuswaa Misipā. Ma ba deema goo kun n̄e saa Yab̄esin di ye ya w̄a Galadī. ⁹ Domi sanam m̄e ba t̄ambu gara ba deema Yab̄esigii goo kun w̄a mi. ¹⁰ Saa yera Isireli be s̄o, ba tabu kowobu n̄r̄abun suba w̄kura yiru (12.000) ḡsa ba bu wooda w̄̄e ba n̄e, i doo i Yab̄esigibu go kpuro. ¹¹ I t̄on dur̄bu kpuro goowo ka kur̄o be ba dur̄o ȳ̄e k̄o.

¹² Ye ba tura mi, ba w̄ndiaba wa t̄onu n̄̄eru (400) be ba kun dur̄o ȳ̄e. Ma ba bu mw̄̄erima ba ka na ben sansanī Silō Kananin tem̄o.

¹³ Yen biruwa Isireliba ba B̄enyam̄e be ba da ba kukua Rim̄on kpee w̄̄rūo ḡria ba n̄e, bu yarima, tabu kpa, ba dora. ¹⁴ Yera B̄enyam̄e be, ba yarima. Ma ba bu w̄ndia be w̄̄e ba sua kur̄bu, be ba mw̄̄erima saa Yab̄esin di mi, Galadin tem̄o. Adama kur̄o be, bañ bu dabiru tura.

¹⁵ Ma Isireliba ba B̄enyam̄e ben w̄n̄w̄ndu wa ȳ̄en s̄̄ Yinni Gusun̄ u dera ben bwese k̄era kanda.

¹⁶ Ma Isireliban guro gurobu ba n̄e, wee t̄on kur̄bu sari B̄enyam̄en bweseru s̄o. Mana ben t̄on dur̄o be ba tie ba koo kur̄bu wa. ¹⁷ Domi n̄ n̄ ween̄ ben bweseru tu kam ko, kpa b̄e s̄e Isireliban bwese k̄eri tia ye, yu gbi. ¹⁸ Adama sañ kp̄̄e su bu b̄e s̄en bii w̄ndiaba w̄̄e bu sua kur̄bu, domi sa n̄o mw̄̄eru kua ka b̄̄ri sa n̄e, Isireli wi u win bii w̄ndia B̄enyam̄e goo w̄̄e u sua kur̄o, yen ȳ̄ero u kam ko.

¹⁹ Adama ba bwisika ba nɛɛ, wee wɔɔ ka wɔɔn tɔɔ bakara turuku kua te sa ra Yinni Gusunɔ kue Siloɔ. Silo ye, ya wɔawɔ swaaɔ ye ya dɔɔ saa Betelin di sere Sikemuɔ sɔɔ yari yerɔ, Beteli ka Lebanon baa sɔɔ.

²⁰ Ma ba Benyamɛɛba bwisi yini kɔ ba nɛɛ, i doo i kuke resem gbaanɔ. ²¹ Kpa i n yɔɔru bwɛɛ i n Silon wɔndiaba mara, be ba koo yarima ba n yaamɔ. I n bu wa mɛ, kpa i yarima gbaa nin min di, i bu sɛre i mwɛɛri i ka doona bɛɛn temɔ bu ko bɛɛn kurɔbu. ²² Ben mɔwɔbu bɔ n na, ba sun weeweenu koosi, sa ko bu wisi su nɛɛ, saɲ kpɔa sa bɛɛ kpuro kurɔbu waawe Yabɛsin taa bi sɔɔ. Nge mɛ n n ben tii ba bɛɛ bii wɔndia be wɛ, baɲ ben nɔɔ mwɛɛru kɔbie.

²³ Ma Benyamɛɛ be, ba ka tɔn ben gari sɔmburu kua. Ba wɔndia be mwɛɛra sanam mɛ ba yaamɔ Siloɔ. Ben baawure u wɔndia wa u sɛre u sua kurɔ. Ma ba ka da ben temɔ. Ba wure ba ben wusu bana, ba sina mi. ²⁴ Yen biruwa Isireli be ba tie ba yarina. Baawure u da u win bwese kɛra deema win temɔ.

²⁵ N deema saa ye sɔɔ, Isireliba baɲ kparo mɔ. Ben baawure u mɔwa nge mɛ u kɔ.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10
